

EASTERN
PARTNERSHIP

Impactul Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător între Republica Moldova și Uniunea Europeană asupra sectorului agroalimentar moldovenesc

Studiu produs în cadrul proiectului "Consolidarea capacităților Platformelor Naționale din cadrul
Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic",
finanțat de Uniunea Europeană și co-finanțat de Guvernul Suediei.

Elaborat de:
Centrul Regional de Mediu Moldova

Chișinău, 2013

CUPRINS

ABREVIERI	5
SUMAR EXECUTIV	6
EXECUTIVE SUMMARY.....	8
INTRODUCERE	10
I. CADRUL GENERAL (NORMATIV ȘI STRATEGIC) DE REGLEMENTARE A COMERȚULUI EXTERIOR CU PRODUSE AGROALIMENTAR ÎNTRE RM ȘI UE.....	12
1.1 Sistemul generalizat de preferințe al UE	12
1.2 Acordul Central European de Comerț Liber	13
1.3 Acordul cu privire la Preferințele Comerciale Autonome	14
1.4 Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător.....	18
II. COMERȚUL EXTERIOR CU PRODUSE AGROALIMENTARE ÎNTRE RM ȘI UE.....	20
2.1 Evoluția exporturilor cu produse agroalimentare	20
2.2 Evoluția importurilor cu produse agroalimentare	24
III. NIVELUL DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ ÎN AGRICULTURA RM.....	28
IV. SISTEMUL SANITAR ȘI FITOSANITAR AL RM.....	30
4.1 Armonizarea legislației și standardelor sanitare și fitosanitare ale RM la Acquis-ul comunitar.....	30
4.2 Problemele sistemului sanitar și fitosanitar al RM	32
V. BARIERE ÎN CALEA COMEȚULUI CU UE	33
5.1 Bariere tarifare	34
5.2 Bariere netarifare	34
5.3 Bariere tehnice.....	35
VI. EVALUAREA COPETITIVITĂȚII EXPORTURILOR AGROALIMENTARE MOLDOVENEȘTI PE PIAȚA COMUNITARĂ.....	37
6.1 Avantajele competitive ale produselor agroalimentare moldovenești	37
6.2 Nivelul redus de competitivitate: factori de influență	37
6.3 Creșterea competitivității: acțiuni ce se impun	38
VII. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE MARKETING AGRICOL ÎN PERSPECTIVA SEMNĂRII ALSAC ÎNTRE RM ȘI UE	40
VIII. POLITICA AGRICOLĂ COMUNĂ A UE ȘI SPRIJINUL ACORDAT RM PENTRU DEZVOLTAREA AGROALIMENTARĂ.....	42
IX. BENEFICIILE ȘI RISCURILE ZLSAC PENTRU SECTORUL AGROALIMENTAR AL RM.....	45
CONCLUZII ȘI RECOMADĂRI.....	47
BIBLIOGRAFIE.....	50
ANEXE.....	53

LISTA TABELELOR

Tabelul 1. Gradul de acoperire a cotelor acordate de către UE pentru exportul produselor agroalimentare din Republicii Moldova	16
Tabelul 2. Produse pentru care se operează exonerarea de elementul ad-valorem al taxei de import	17
Tabelul 3. Top 10 state UE destinații pentru exporturile de produse agroalimentare	22
Tabelul 4. Top 10 state UE importatoare de produse agroalimentare	26
Tabelul 5. Ocuparea sectorială a forței de muncă din domeniul agroalimentar al Republicii Moldova pentru muncitorii calificați și necalificați, schimbări pe termen lung (%)	29

LISTA FIGURILOR

Figura 1. Exporturile de produse agroalimentare în țările UE, pe grupe de mărfuri, conform NM, mil. USD...21	
Figura 2. Importurile de produse agroalimentare din țările UE, pe grupe de mărfuri, conform NM, mil. USD.25	
Figura 3. Populația ocupată în agricultură, mii persoane	28

LISTA ANEXELOR

Anexa 1. Exporturile în țările UE cu produse agroalimentare, pe secțiuni și capitole, conform NM, mii USD	53
Anexa 2. Produsele agroalimentare moldovenești cu șase șanse mari de export în statele membre ale UE	55
Anexa 3. Importurile în țările UE cu produse agroalimentare, pe secțiuni și capitole, conform NM, mii USD.	57

ABREVIERI

AA	Acord de Asociere
ACSA	Agenția Națională de Dezvoltare Rurală
ALSAC	Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ANSA	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor
APC	Acordul de Parteneriat și Cooperare
BNS	Biroul Național de Statistică
CEFTA	Acordul Central European de Comerț Liber
CEI	Comisia Electrotehnică Internațională
CSI	Comunitatea Statelor Independente
DCFTA	Deep and Comprehensive Free Trade Area
ENPARD	Programul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală pentru țările din vecinătatea UE
EUR	Euro (moneda UE)
GSP plus	Sistemul generalizat de preferințe al UE
HACCP	Analiza riscului și (determinarea) punctelor critice de control
IEVP	Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat
IGSFCS	Inspectoratul General pentru Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer
ISO	Organizația Internațională pentru Standardizare
ITU	Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
NM	Nomenclatorul Mărfurilor
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
PAC	Politica Agricolă Comună a UE
PCA (ATP)	Preferințe Comerciale Autonome
PEV	Politica Europeană de Vecinătate
PIB	Produs Intern Brut
RASFF	Sistemul Rapid de Alertă pentru Alimente și Furaje al UE
REC	Centrul Regional de Mediu
RM	Republica Moldova
SAPARD	Programul Special de Pre-Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală al UE
SFS	Măsuri Sanitare și Fitosanitare
SIMA	Sistemul Informațional de Marketing Agricol
SITA	Sistemul de Identificare și Trasabilitate a Animalelor
TBT	Bariere tehnice în calea comerțului
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
USD	dolar american
ZLSAC	Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
<i>art.</i>	<i>articol</i>
<i>mil.</i>	<i>milion</i>
<i>pct.</i>	<i>punct</i>

SUMAR EXECUTIV

Instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC) între Republica Moldova (RM) și Uniunea Europeană (UE) va permite accesul pe piața comunitară pentru aproape toate produsele agroalimentare moldovenești. UE a acordat RM o perioadă de tranziție de până la 10 ani pentru adaptarea standardelor naționale la cele comunitare. Totodată, RM va putea monitoriza produsele europene care vor intra pe piața moldovenească, astfel protejând produsele sensibile prin impunerea unor cote pentru UE. Deschiderea pieței RM pentru produsele europene se va face treptat, timp de 10 ani.

Produsele agroalimentare moldovenești sensibile pe piața comunitară sunt: grâul, orzul, porumbul, zahărul alb, vinurile, carnea și produsele din carne, producția de ouă, produsele lactate, anumite fructe și legume. Totodată, sectoarele din domeniul agroalimentar cu cele mai bune progrese, care se pot adapta cerințelor UE sunt: sectorul horticola (mere, pere, roșii, cereale), cel viti-vinicola (struguri și băuturi alcoolice din struguri) și cel al produselor din carne de pui și ouă.

În prezent, comerțul exterior cu produse agroalimentare între RM și UE derulează în baza regimului de comerț preferențial (ATP) acordat țării noastre de Comunitatea Europeană. Contingentele tarifare mai înalte obținute sunt pentru produsele din sectorul avicola, industria zahărului și a vinului. Cele pentru unele produse din sectorul vegetal sunt mici. În pofida limitării exportului din RM prin cotele oferite de UE pentru unele produse agroalimentare, o bună parte din acestea nu pot fi valorificate (produsele de origine animalieră, cu excepția mierii), deoarece în mare parte acestea nu corespund standardelor sanitare și fitosanitare europene, iar producătorii autohtoni întâmpină dificultăți în procesul de adaptare a acestora.

Este evident că impactul economic rezultat din semnarea Acordului va fi semnificativ, luând în considerație că UE este principalul partener economic al RM (spre piața UE este orientat circa jumătate din exportul produselor moldovenești, în 2012 constituind 46,9%, iar importul din UE în RM reprezentând 44,5%). În același an, 35,5% din exporturile cu produse agroalimentare ale RM au fost îndreptate către piața comunitară. Totodată, în anul 2012, 11,2% din importurile cu produse agroalimentare pe piața moldovenească au provenit din UE. Exporturile spre piața comunitară sunt limitate nu doar din cauza dificultăților întâmpinate de către exportatori privind conformarea cu cerințele de calitate și securitate alimentară, dar și din cauza competitivității reduse a acestora determinate de: starea factorilor fundamentali de producție; potențialul economic și comportamentul (managerial, comercial, investițional, economico-financiar) al agenților economici; starea mediului concurențial; condițiile cererii (sortimentul și calitatea produselor solicitate preponderent, standardele de calitate); legăturile cu industriile de prelucrare (calitatea și prețul inputurilor).

Creșterea productivității muncii în agricultură în RM în ultimii ani, dar care încă rămâne cu mult în urma țărilor din regiune, a dus la scăderea nivelului de ocupare a forței de muncă în agricultură. Ocuparea forței de muncă în agricultură se află în declin, în perioada 2000-2012 aceasta diminuându-se cu 60,60%. Potrivit, experților, ZLSAC va condiționa cele mai mari creșteri relative la ocuparea forței de muncă în sectorul agroalimentar pe segmentul de zahăr, cereale și alte culturi, iar scăderi vor apărea pe segmentul de animale și produse din carne.

Derularea comerțului exterior între RM și UE este afectat de bariere tarifare, netarifare și tehnice. Acesta este influențat de o serie de factori precum: accesul limitat la piață, fluctuațiile prețurilor, expunerea la o multitudine de factori de risc, costul mijloacelor de producție etc. În prezent, Guvernul RM întreprinde măsuri în scopul eliminării barierelor tarifare și netarifare, deoarece acesta este un element extrem de important în vederea creării premiselor pentru stimularea comerțului exterior, îmbunătățirea mediului de afaceri și reducerea poverii administrative asupra prețurilor și tarifelor.

Sectorul agricol și alimentară al RM este esențial în cadrul Acordului. Pentru exportul pe piețele europene și garantarea siguranței alimentare în sectorul agroalimentar moldovenesc trebuie să se realizeze progrese suplimentare în ceea ce privește certificarea originii mărfurilor, controlul conformității cu normele sanitare și fitosanitare și respectarea normelor în domeniul concurenței. Până în prezent, normele și standardele europene au fost adoptate în mare parte, însă punerea în aplicare efectivă a acestora reprezintă un proces îndelungat și costisitor, în special pentru producția animalieră. Alinierea la standardele europene presupune costuri ridicate pentru micii producători și de aceea autoritățile trebuie să aplice o politică de reforme instituționale și de sprijinire a sectorului agroalimentar și viticola, care este unul sensibil.

Infrastructura de marketing agricol a RM este slab dezvoltată, ceea ce duce la constrângeri majore în calea modernizării și dezvoltării sectorului agroalimentar, al sporirii competitivității produselor moldovenești, precum și a veniturilor agenților economici și a statului. Astfel, modernizarea acestuia implică încheierea de contracte între întreprinderile de prelucrare și producătorii de materie primă în vederea furnizării unor volume de produse specificate, utilizând mijloace de producție și tehnologii speciale, lucru care poate fi realizat prin atragerea și implicarea partenerilor comerciali internaționali.

UE sprijină țările terțe (inclusiv țările candidate și țările în proces de aderare) în conformarea cu cerințele Politicii Agricole Comune (PAC), utilizând o serie de instrumente, printre care și Programul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală pentru țările din vecinătatea UE (ENPARD), lansat în 2012. Acesta asigură modernizarea strategică a agriculturii în țările din vecinătatea UE (țările Parteneriatului Estic), printre care și RM.

Pentru RM instituirea ZLSAC cu UE va aduce beneficii atât pentru exportatorii și importatorii de produse agroalimentare, cât și pentru consumatori, condiționate în general de: perfecționarea în materie de producere, creșterea standardelor de calitate și siguranță a produselor alimentare, eliminarea barierelor tarifare și netarifare în calea comerțului, stimularea investițiilor străine și autohtone, precum și majorarea veniturilor din export. Totodată, ZLSAC va condiționa și o serie de riscuri determinate în principal de: reducerea producției agricole, majorarea costurilor de producție, scăderea prețurilor pentru unele produse agroalimentare (uleiuri și grăsimi vegetale și animale, legume și fructe, băuturi alcoolice și nealcoolice), precum și comprimarea forței de muncă din sectorul agroalimentar. Pentru a minimiza riscurile și a maximiza beneficiile ZLSAC, este necesar ca autoritățile naționale să depună eforturi considerabile pentru ameliorarea mediului de afaceri, ajustarea infrastructurii calității și intensificarea reformelor în domeniul agroalimentar.

EXECUTIVE SUMMARY

The creation of Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) between the Republic of Moldova (RM) and the European Union (EU) will allow access to EU markets for nearly all Moldovan food products. A transitional period up to 10 years was granted to the RM by EU to adapt national standards to those of the community. Also, the RM can monitor European products that will enter the Moldovan market, thus protecting sensitive products with quotas for the EU. The opening of RM market for European products will be done gradually during a 10 year period.

Sensitive Moldovan food products on the Community market are: wheat, barley, corn, white sugar, wine, meat and meat products, egg production, dairy products, certain fruits and vegetables. However, food sectors showing best progress, which can adapt to EU requirements are horticulture (apples, pears, tomatoes, and cereals), wine sector (grape and grape liquor) and the products made of chicken and eggs.

Currently, the agro-food foreign trade between Moldova and the EU operates under preferential trade arrangements (PTA) granted to our country by the European Community. Highest tariff quotas are obtained for products of poultry, sugar and wine industry. The quotas for vegetal sector are quite small. Despite the limitation of Moldovan exports by EU quotas for some food products, a major part cannot be covered (animal products except honey), largely because they do not meet EU sanitary and phytosanitary standards and local producers have difficulties in adapting them.

It is obvious that the economic impact resulting from signing of the Agreement will be significant, given that the EU is the main trade partner of the country (approximately half of Moldovan exports were oriented to EU market in 2012 accounting for 46.9 %, while imports from the EU to RM represented 44.5 %). In the same year, 35.5 % of the country's agro-food exports were directed to the Community market and 11.2 % of agro-food imports originated from EU. Exports to the Community market are limited not only because of the difficulties faced by exporters on compliance with quality and food safety, but also because of their low competitiveness due to: the state of the main production factors; the economic potential and behaviour (managerial, commercial, investment, economic and financial) of business agents; the state of the competitive environment; the demand conditions (type and quality of required products, quality standards); linkages with processing industries (quality and price of inputs).

The increased productivity in agriculture in last years in Moldova that remains however far behind the countries of the region has led to declining of the employment in agriculture sector. The employment in agriculture is declining, it declined by 60.60% in the period 2000-2012. According to experts, DCFTA will make the largest relative increases in employment in the agricultural segment of sugar, cereals and other crops, while decreases will occur in the segment of livestock and meat products.

The trade development between Moldova and the EU is affected by tariff, non-tariff and technical barriers. It is influenced by a number of factors such as limited access to market price fluctuations, exposure to a variety of risk factors, cost of production, etc. Currently, the Government take steps to eliminate tariff and non-tariff barriers because it is a very important element in creating the prerequisites for trade boosting, improving the business environment and reducing administrative burdens on prices and tariffs.

Agricultural and food sector of the country is essential in the Agreement. In order to export to European markets and to ensure food security of the Moldovan food sector further progress should be made on certification of origin of goods, control of compliance with sanitary and phytosanitary standards and compliance with competition rules. So far, norms and standards have been adopted largely, but their actual implementation is a lengthy and costly process, especially for livestock production. Complying with European standards will increase costs for small producers and therefore the authorities should implement a policy and institutional reforms to support the food and wine sectors, which are sensitive.

The agricultural marketing infrastructure of Moldova is underdeveloped, leading to major constraints in the modernization and development of the food sector and the increasing of competitiveness of Moldovan products and revenues for businesses and the state. Thus, its modernization involves contracts between processors and producers of raw materials to provide specified volumes of products, using inputs and special technology, which can be achieved by attracting and involving international trading partners.

EU supports countries (including candidate countries and those in the accession process) in compliance with the Common Agricultural Policy (CAP), using a range of instruments, including the European Programme for Agriculture and Rural Development in the EU neighbourhood countries (ENPARD), released in 2012. It provides strategic modernization of agriculture in countries neighbouring the EU (EaP), including RM.

The creation of DCFTA between Moldova and the EU will bring benefits for both exporters and importers of agricultural products and for consumers in terms of: production improvement, increasing of quality and food safety standards, elimination of tariff and non-tariff barriers to trade, stimulation of foreign and domestic investment and increasing the export earnings. However, DCFTA would entail a number of risks caused mainly by: reduction of agricultural production, increase of production costs, lower prices for some food products (vegetable and animal oils and fats, vegetables and fruits, alcoholic and soft drinks) and reducing agro labour. To minimize the risks and maximize the benefits of the DCFTA the authorities should make efforts to improve the business environment, to adjust the quality infrastructure and to enhance the reforming the food sector.

INTRODUCERE

Studiul *"Impactul Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător între Republica Moldova și Uniunea Europeană asupra sectorului agroalimentar moldovenesc"* este realizat de Centrul Regional de Mediu Moldova (REC Moldova), în cadrul proiectului *"Consolidarea capacităților Platformelor Naționale din cadrul Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic"*, finanțat de UE și co-finanțat de Guvernul Suediei. Elaborarea prezentului studiu constituie o activitate de cercetare a relațiilor comerciale dintre Republica Moldova și UE din ultimul deceniu pe segmentul agroalimentar, precum și stabilirea impactului Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ALSAC) asupra sectorului agroalimentar al țării noastre.

ALSAC dintre Republica Moldova și UE este unul dintre elementele cele mai importante ale inițiativei Parteneriatului Estic, care permite o integrare reală a Moldovei pe piața internă a UE, astfel aducând beneficii economice, pe termen mediu și lung, pentru companiile și consumatorii țării noastre.

La 28-29 noiembrie 2013, la Summit-ul Parteneriatului Estic de la Vilnius (Lituania), Republica Moldova și UE au parafat Acordul privind instituirea ZLSAC, care reprezintă componenta esențială a Acordului de Asociere (AA) UE-RM și un obiectiv de bază în procesul de integrare economică europeană. Acesta presupune anularea sau reducerea treptată a tarifelor vamale de către ambele părți și eliminarea barierelor netarifare.

Instituirea ZLSAC și integrarea Republicii Moldova în UE presupune și dezvoltarea unui sistem agricol modern, care să asigure un nivel de viață echitabil populației, în special a celei rurale și o aprovizionare la prețuri rezonabile a consumatorilor, cu garantarea liberei circulații a mărfurilor pe teritoriul Comunității Europene.

Prin crearea ZLSAC, UE nu vrea să invadeze piața moldovenească a produselor agroalimentare, dar încearcă să apropie economia Moldovei de standardele comunitare. Totodată, ZLSAC nu va conduce la distrugerea producătorilor agricoli autohtoni prin deschiderea unei vaste piețe de produse agroalimentare. Aceasta va spori concurența și-i va motiva pe aceștia să se modernizeze, să producă mai eficient și mai calitativ.

Odată cu instituirea ZLSAC sectorul agroalimentar moldovenesc va atrage mai mulți investitori, inclusiv din UE. Aceștia vor veni în Republica Moldova atrași de posibilitatea de a exporta, iar aceasta va însemna noi locuri de muncă și bani în bugetul de stat proveniți din taxe. Astfel, vor fi stimulate exporturile, iar economia Moldovei va înregistra progrese.

Studiul este structurat în rezumat executiv, introducere, nouă capitole, concluzii și recomandări, bibliografie, anexe.

Capitolul I conține o analiză generală a cadrului normativ și strategic de reglementare a comerțului exterior cu produse agroalimentare între Republica Moldova și UE. Astfel, au fost examinate Sistemul generalizat de preferințe al UE (GSP plus), Acordul Central European de Comerț Liber (CEFTA), Acordul cu privire la Preferințele Comerciale Autonome (ATP) și Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ALSAC), în baza cărora se realizează schimbul de produse agroalimentare între Moldova și UE.

Capitolul II cuprinde un studiu a realizării comerțului exterior cu produse agroalimentare între Republica Moldova și UE, prezentându-se aprofundat evoluția exporturilor și importurilor între RM și UE în perioada 2001-2012, principalii 10 parteneri ai Moldovei din UE în derularea exporturilor și importurilor în anii 2011-2012 și ponderea principalelor produse agroalimentare exportate/importate. De asemenea, sunt menționate principalele produse agroalimentare moldovenești cu șanse mari de export în țările membre comunitare.

Capitolul III descrie nivelul de ocupare a forței de muncă în agricultura Republicii Moldova, oferind o imagine a evoluției numărului populației implicate în acest sector în perioada 2000-2012, precum și tendințe în ocuparea sectorială a forței de muncă în sectorul agroalimentar național, reflectând schimbările pe termen lung.

Capitolul IV conține o prezentare a sistemului sanitar și fitosanitar al Republicii Moldova, fiind descrisă armonizarea legislației și standardelor sanitare și fitosanitare naționale la Acquis-ul comunitar, precum și principalele probleme cu care se confruntă sistemul sanitar și fitosanitar autohton.

Capitolul V cuprinde o analiză a principalelor bariere în calea comerțului cu UE, fiind prezentate barierele tarifare, netarifare și tehnice cu care se confruntă Republica Moldova în realizarea exporturilor și importurilor în/din țările membre comunitare.

Capitolul VI conține o evaluare a exporturilor agroalimentare moldovenești pe piața comunitară, fiind enumerate avantajele competitive ale produselor agroalimentare moldovenești, factorii de influență a nivelului redus de competitivitate al acestora, precum și acțiunile ce se impun pentru a crește acest nivel de competitivitate.

Capitolul VII include o cercetare a dezvoltării infrastructurii de marketing agricol din perspectiva semnării ALSAC între Republica Moldova și UE, fiind descrise standardele publice de marketing agricol ale UE, precum și măsurile întreprinse de guvernarea țării pentru dezvoltarea și alinierea infrastructurii de marketing agricol la standardele comunitare.

Capitolul VIII cuprinde o analiză a Politicii Agricole Comune (PAC) a UE, precum și a suportului financiar și tehnic acordat țării noastre pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar.

Capitolul IX prezintă avantajele ZLSAC pentru sectorul agroalimentar autohton, pentru exportatorii și importatorii de produse agroalimentare și pentru consumatorii din țară, precum și principalele riscuri pentru sectorul agroalimentar național determinate de instituirea ZLSAC între Republica Moldova și UE.

Studiul se finalizează cu *Concluzii și recomandări*, care cuprind o sinteză a cercetării efectuate, precum și propuneri pentru Guvern, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA), pentru sistemul sanitar și fitosanitar național, pentru infrastructura de marketing agricol autohton, precum și pentru producătorii agricoli și agenții economici din țară, în scopul îmbunătățirii situației din sectorul agroalimentar moldovenesc.

În *Anexe* este prezentat detaliat derularea comerțului exterior (exporturilor și importurilor) dintre Republica Moldova și UE, precum și produsele agroalimentare moldovenești cu șanse mari de export în statele membre ale UE.

I. CADRUL GENERAL (NORMATIV ȘI STRATEGIC) DE REGLEMENTARE A COMERȚULUI EXTERIOR CU PRODUSE AGROALIMENTARE ÎNTRE RM ȘI UE

În prezent, cadrul juridic bilateral dintre Republica Moldova și UE se bazează preponderent pe următoarele tratate internaționale:

- *Acordul de Parteneriat și Cooperare (APC)* încheiat între UE și Republica Moldova, semnat la 28 noiembrie 1994 și în vigoare din 1 iulie 1998;
- *Planul de acțiuni UE-Republica Moldova*, semnat la Bruxelles la 22 februarie 2005, care prevede un șir de acțiuni și măsuri necesare a fi realizate pentru asigurarea trecerii la o colaborare mai avansată. Aceste măsuri prevăd reformarea cadrului legislativ și instituțional în vederea alinierii Republicii Moldova la standardele europene.

Din momentul semnării Planului de acțiuni UE-Republica Moldova, relațiile țării noastre cu UE în domeniul comercial s-au intensificat.

Realizând analiza cadrului normativ de reglementare a comerțului exterior cu produse agroalimentare între Republica Moldova și UE, observăm că acesta a înregistrat progrese în ultimii ani. Astfel, de la 1 ianuarie 2006, Moldova a beneficiat de GSP plus în baza acordului încheiat cu UE în 2005, care a permis majorarea exporturilor moldovenești pe piața comunitară. La 19 decembrie 2006, Republica Moldova, de rând cu alte nouă țări din Europa, a semnat un nou acord de comerț liber pentru Europa Centrală - CEFTA, care-i permite țării noastre să aibă acces, pe termen lung, la fondurile structurale europene și facilitează procesul de integrare europeană a Moldovei. Din anul 2008, Republica Moldova a obținut un acces și mai sporit pe piața UE în baza ATP, care reprezintă un avantaj comercial datorită extinderii facilităților de liber schimb asupra unor produse importante pentru economia țării (băuturile alcoolice, o serie de produse agricole, zahărul etc.). Liberalizarea deplină a comerțului cu produse agroalimentare între Moldova și UE, realizată gradual (până la 10 ani) va fi asigurată odată cu semnarea ALSAC.

1.1 Sistemul generalizat de preferințe al UE

De la 1 ianuarie 2006, Republica Moldova a beneficiat de Sistemul generalizat de preferințe (GSP plus) în baza acordului încheiat cu UE în 2005, fiind reglementat de *Regulamentul (CE) nr. 980/2005 al Consiliului din 27 iunie 2005 privind aplicarea sistemului preferințelor tarifare generalizate*.¹

Sistemul GSP era constituit din 3 nivele de reducere a taxelor vamale:

- sistemul standard GSP care prezenta preferințe comerciale combinate, acces liber și reducere de taxe vamale;
- GSP plus care oferea un acces liber pe piața UE pentru toate produsele menționate în directivă (circa 7200 de grupe de produse din 11000 posibile);
- inițiativa "Totul cu excepția la arme", care presupunea acces liber pe piața UE cu excepția munițiilor și a unor produse sensibile la import. Această inițiativă este dedicată în exclusivitate țărilor slab dezvoltate (50 țări).²

Aplicarea sistemului GSP plus a permis accesul la tariful vamal zero a circa 88% din exporturile Republicii Moldova în UE.³ Totodată, o serie de produse agricole de importanță strategică pentru Republica Moldova (zahărul, carnea, băuturile alcoolice etc.) nu au fost incluse în sistemul GSP plus.

¹ Regulamentul (CE) nr. 980/2005 al Consiliului din 27.06.2005 privind aplicarea sistemului preferințelor tarifare generalizate // *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 169 din 30.06.2005*

² Ministerul Economiei și Comerțului al Republicii Moldova. Sistemul generalizat de preferințe - oportunități în dezvoltarea comerțului exterior al Republicii Moldova. Chișinău, 2006, p. 9. Disponibil: <http://www.case.com.md/upload/3/GSP%20Plus.pdf>

³ Furdul Viorel. Reglementarea exportului de produse agricole în Republica Moldova: evoluții și probleme actuale, p.5. Disponibil: http://old.viitorul.org/public/1470/ro/ST_Furdul++.pdf

Încheierea acestui acord dintre Republica Moldova și UE este considerat o evoluție pozitivă în promovarea exporturilor, contribuind astfel la îmbunătățirea comerțului exterior cu UE și majorarea exporturilor pe piața comunitară cu 21,1% în 2006 față de anul precedent, iar cele cu produse agroalimentare – cu 39,2% în aceeași perioadă. De asemenea, acordul a determinat stabilirea unor relații strânse cu UE, confirmat ulterior prin negocierea și stabilirea ATP din partea UE pentru Republica Moldova, precum și negocierea și în cele din urmă parafarea ALSAC.

1.2 Acordul Central European de Comerț Liber

La 19 decembrie 2006 Republica Moldova, de rând cu alte nouă țări din Europa, a semnat un nou acord de comerț liber pentru Europa Centrală (CEFTA). Acest acord a fost ratificat de Parlamentul Republicii Moldova la 04.05.2007.

CEFTA 2006 înlocuiește CEFTA încheiat în 1992 și acordurile bilaterale de comerț liber. Acordul propune un cadru juridic uniform, previzibil și de lungă durată fapt ce contribuie la dezvoltarea relațiilor comercial-economice bilaterale și multilaterale dintre țările membre (actualmente, Albania, Bosnia și Herțegovina, Republica Macedonia, Republica Moldova, Muntenegru, Croația, Serbia, UNMIK Kosovo).

CEFTA 2006 este un acord cu prevederi moderne și cu un grad extins de liberalizare, în special a comerțului cu produse industriale, proceduri eficiente de colaborare și coordonare, mecanisme transparente de aplicare a măsurilor de apărare comercială. De asemenea, acesta prevede instituirea unui mecanism propriu de soluționare a litigiilor comerciale sau utilizarea instrumentului Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), precum și anularea tuturor taxelor vamale la import și export, a restricțiilor cantitative și a altor taxe cu efect echivalent în comerțul cu produse industriale și majoritatea produselor agroindustriale.

Obiectivele prezentului Acord sunt:

- consolidarea într-un singur acord a nivelului existent de liberalizare a comerțului realizat prin sistemul acordurilor bilaterale de comerț liber deja încheiate între Părți;
- îmbunătățirea în continuare a condițiilor pentru promovarea investițiilor, inclusiv a investițiilor străine directe;
- creșterea comerțului cu mărfuri și servicii și impulsivitatea investițiilor prin reguli corecte, clare, stabile și predictibile;
- eliminarea barierelor și a distorsiunilor din calea comerțului și facilitarea circulației mărfurilor în tranzit și a circulației transfrontaliere a mărfurilor și serviciilor între teritoriile Părților;
- oferirea de condiții corecte de competiție pentru comerț exterior și investiții, precum și deschiderea treptată a piețelor pentru achiziții publice ale Părților;
- oferirea de protecție corespunzătoare a drepturilor de proprietate intelectuală în conformitate cu standardele internaționale;
- asigurarea de proceduri eficiente pentru implementarea și aplicarea acestui Acord și contribuția prin acestea la dezvoltarea armonioasă și creșterea comerțului mondial.

În scopul implementării și dezvoltării continue a relațiilor în cadrul CEFTA, la 21 august 2007, Guvernul a aprobat *Regulamentul privind importul în Republica Moldova al produselor originare din țările-membre CEFTA*, abilitând Ministerul Economiei și Comerțului (în prezent Ministerul Economiei) cu funcția de gestionare a contingentelor tarifare la importul produselor din țările membre CEFTA.⁴ La 10 decembrie 2007 Guvernul a aprobat componența nominală a părții moldovenești a Comisiei mixte în cadrul CEFTA.⁵ Pe parcursul anului 2008 Republica Moldova a deținut președinția CEFTA.

⁴ Hotărârea Guvernului nr. 955 din 21.08.2007 privind reglementarea importului în Republica Moldova a produselor originare din țările-membre ale Acordului Central European de Comerț Liber (CEFTA) // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 136-140/996 din 31.09.2007*

⁵ Hotărârea Guvernului nr. 1379 din 10.12.2007 cu privire la aprobarea componenței nominale a părții Moldove a Comisiei mixte în cadrul Acordului Central European de Comerț Liber (CEFTA) // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 198-202/1437 din 21.12.2007*

Calitatea de membru al CEFTA, pe termen lung, îi deschide Republicii Moldova accesul la fondurile structurale ale UE. Mai mult, aderarea Republicii Moldova la CEFTA constituie un cadru foarte bun de pregătire pentru aderarea la UE și alinierea la valorile europene, în special prin deschiderea economiilor și dezvoltarea schimburilor regionale.

1.3 Acordul cu privire la Preferințele Comerciale Autonome

Preferințele Comerciale Autonome (ATP) reprezintă un regim de comerț preferențial acordat Republicii Moldova în mod unilateral de către UE în urma aprobării *Regulamentului Consiliului (CE) nr. 55/2008 din 21 ianuarie 2008*.⁶ Acesta este rezultatul unui proces de negociere purtat de autoritățile autohtone cu cele europene în vederea liberalizării comerțului cu UE, precum și asigurarea accesului produselor moldovenești pe piețele țărilor membre comunitare.

Pentru a beneficia de ATP autoritățile din Republica Moldova au prezentat spre examinare Comisiei Europene informații privind exportul și importul de produse agricole strategice pentru țară, capacitățile de producție, consumul intern, tendințele etc. Obținerea ATP a condiționat inițierea realizării reformei instituționale în domeniul certificării originii mărfurilor.

ATP au fost acordate Republicii Moldova, începând cu 1 martie 2008, pentru toate produsele originare din țara noastră, cu excepția unor produse sensibile pe piața comunitară: *grâu, orz, porumb, zahăr alb și vinuri din struguri proaspeți, altele decât vinurile spumoase etc.* Inițial, ATP a fost acordat pentru perioada 2008-2012, apoi fiind extins cu încă 3 ani (2013-2015) ca urmare a demersurilor autorităților autohtone, Comisia Europeană aprobând mărirea cotelor, precum și scutirea de taxe vamale la exportul din țara noastră la o serie de produse agricole sensibile. În consecință, Republica Moldova are posibilitatea să beneficieze în continuare de ATP ale UE până la semnarea ALSAC.

ATP prevede un tratament tarifar preferențial deplin pentru mărfurile importate originare din Republica Moldova cu excepțiile menționate la anexele 1 și 2 ale *Deciziei CE nr. 55/2008 din 21 ianuarie 2008* pentru care se aplică contingente tarifare sau reducere parțială de la plata taxelor vamale la import. Oferirea ATP presupune și majorarea treptată a nivelului cotelor oferite.

Dreptul de a beneficia de ATP este condiționat de respectarea de către Moldova a normelor relevante privind regulile de origine a produselor și a procedurilor aferente, precum și de cooperarea administrativă eficientă cu UE în scopul prevenirii oricărui risc de fraudă.

Pentru a beneficia de ATP producătorii autohtoni trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- să respecte regulile de origine a produselor (fabricate în totalitate pe teritoriul Republicii Moldova (fructe, legume, etc.));
- să respecte metodele de cooperare administrativă (concordanța cu sistemul Pan European de cumulare a originii bazat pe criteriul de prelucrare suficientă);
- să includă în lista țărilor terțe (produsele de origine animalieră);
- să corespundă în materie de standarde/calitate;
- să producă volume de export suficiente;
- să stabilească relații durabile cu partenerii din UE.

Oferirea de către UE a ATP a condiționat necesitatea creării unui mecanism de distribuire a cotelor la produsele originare din Republica Moldova pentru care au fost stabilite contingente tarifare. În acest sens, a fost aprobată *Hotărârea Guvernului nr. 262 din 07.03.2008 privind administrarea cotelor tarifare la exportul mărfurilor în UE*, în care se propune instituirea unui sistem de distribuire a cotelor la export reieșind din volumul de producție a întreprinderilor exportatoare și/sau capacitatea acestora de a valorifica cotele oferite.

În prezent, autorizațiile privind mărirea cotei repartizate pentru exportul produselor în regim preferențial în țările membre ale UE sunt eliberate de către Camera de Licențiere a Republicii Moldova (până în 2010 de

⁶ Regulamentul (CE) nr. 55/2008 al Consiliului din 21.01.2008 de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei // *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 20 din 24.01.2008*

către Ministerul Economiei) în baza unui set de documente prezentat de agenții economici din țară conform legislației în vigoare.

Cantitățile rămase, aferente autorizațiilor de export anulate sau parțial utilizate, precum și cantitățile nevalorificate din cotele tarifare aferente fiecărui an, sunt redistribuite agenților economici interesați, conform procedurilor stabilite.

Potrivit Regulamentului⁷, o serie de produse agricole și de origine agricolă pot fi exportate în țările membre ale UE cu scutire de taxele vamale, în limitele contingentelor tarifare comunitare stabilite pentru Republica Moldova.

Contingentele tarifare mai înalte obținute sunt pentru produsele din sectorul avicol, industria zahărului și a vinului. Cele pentru unele produse din sectorul vegetal sunt mici.

Contingentelor tarifare anuale pentru produsele exportate în țările membre comunitare cu scutire de taxe vamale acordate de UE pentru Republica Moldova sunt stabile, chiar dacă acestea nu sunt valorificate.

Cota este fixată pentru fiecare an, fiind în creștere până în anul 2015 și nu depinde de volumele exportului. Logica extinderii regimului preferențial autonom până în anul 2015, stabilit inițial până în 2013, constă în faptul că se tinde ca până la expirarea regimului autonom preferențial să fie semnat ALSAC și să se treacă la ATP în regimul de comerț liber.

Valorificarea contingentelor tarifare anuale pentru produsele exportate în țările membre comunitare cu scutire de taxe vamale acordate de UE pentru Republica Moldova în perioada 2008-2012 se prezintă în modul descris mai jos.

În anul 2008, în perioada martie – decembrie, Ministerul Economiei și Comerțului a eliberat **1572** de autorizații pentru exportul de vinuri, zahăr alb, orz și porumb. Pentru vinuri au fost eliberate **561** autorizații. Contingentele tarifare pentru exportul vinurilor a fost valorificată în totalitate, pentru cel al zahărului – în proporție de 99,3%, pentru porumb – 45,7% și pentru orz – 40,7%.⁸

În anul 2009 Ministerul Economiei a eliberat **2939** de autorizații pentru exportul de vinuri, zahăr alb, orz și porumb. Cota valorificată în mărime de 100% a fost ocupată de grâu și vinuri, fiind urmată de porumb – 99,4%, zahăr alb – 88,8% și orz – 87,1%.⁹

În anul 2010 pentru exportul de vinuri, orz, porumb și grâu au fost eliberate **1792** de autorizații. Sfecla de zahăr în acest an n-a fost destinată spre export, datorită deficitului de zahăr pe piața internă. Pentru exportul de vinuri și porumb au valorificate cotele în totalitate. Alte produse agroalimentare au fost valorificate aproape la maxim: orz - 99,7% și grâu – 98,3%.¹⁰

În anul 2011 pentru exportul de grâu, porumb, orz și vin au fost eliberate **1256** de autorizații. Doar cota acordată de UE pentru porumb a fost valorificată în mărime de 100%, fiind urmată de vinuri – 92,9%. O pondere mai mică a avut exportul de grâu – 67,7%, zahăr alb – 36,3% și orz - 25,2%.¹¹

În anul 2012 Camera de Licențiere a eliberat **1277** de autorizații pentru exportul de grâu, orz, porumb, zahăr alb și vinuri. În acest an nici pentru un produs din cele menționate n-a fost valorificată cota în totalitate. Ponderea cea mai mare este ocupată de vinuri – 90,0%, zahăr alb – 82,6%, grâu–51,7%, iar ponderi mai mici au avut porumbul – 12,7% și orzul –12,7%.¹²

Gradul de acoperire a cotelor acordate de către UE pentru exportul produselor agroalimentare din Republicii Moldova în perioada 2008-2012 este prezentat în *tabelul 1*.

⁷ Regulamentul (CE) nr. 55/2008 al Consiliului din 21.01.2008 de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei // *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 20 din 24.01.2008*

⁸ Notă informativă MEC privind valorificarea contingentelor tarifare acordate de UE pentru anul 2008

⁹ Notă informativă ME privind valorificarea contingentelor tarifare acordate de UE pentru perioada 01.01.2009 - 16.12.2009

¹⁰ Notă informativă ME privind valorificarea contingentelor tarifare acordate de UE pentru perioada 01.01.2010 – 31.12.2010

¹¹ Notă informativă a Camerei de Licențiere privind valorificarea contingentelor tarifare acordate de UE pentru perioada 01.01.2011 – 31.12.2011

¹² Notă informativă a Camerei de Licențiere privind valorificarea contingentelor tarifare acordate de UE pentru perioada 01.01.2012 – 31.12.2012

Tabelul 1. Gradul de acoperire a cotelor acordate de către UE pentru exportul produselor agroalimentare din Republicii Moldova

Produsul	2008	2009	2010	2011	2012
Carne de bovine, porc, oi sau capre în stare proaspătă, congelată, sau refrigerată	0	0	0	0	0
Carne și organe comestibile ale păsărilor de la poziția 0105, proaspete, refrigerate sau congelate	0	0	0	0	0
Carne și organe comestibile, sărate sau în sărămura, uscate sau afumate; făină și pudră comestibilă de carne sau de organe	0	0	0	0	0
Produse lactate	0	0	0	0	0
Ouă de pasăre, în coajă	0	0	0	0	0
Ouă de pasăre, fără coajă și gălbenușuri, altele decât pentru consumul uman	0	0	0	0	0
Alac (altele decât alacul destinat însămânțării), grâu comun și măslin	-	100,0	98,3	67,7	51,7
Orz	40,7	87,1	99,7	25,2	12,6
Porumb	45,7	99,4	100,0	100,0	12,7
Cârnați și produse similare, din carne, organe comestibile sau din sânge; preparate alimentare pe baza acestor produse	0	0	0	0	0
Alte preparate sau conserve din carne, organe sau sânge	0	0	0	0	0
Zahăr alb	99,3	88,8	0	36,3	82,6
Vin din struguri proaspeți, altele decât vinurile spumoase	100,0	100,0	100,0	92,9	90,0

Sursa: Elaborat de autor în baza art. 3 pct. 1 al Regulamentului Consiliului (CE) nr. 55/2008 din 21 ianuarie 2008 cu privire la introducerea preferințelor comerciale pentru Republica Moldova (cu modificările de la 24 martie 2011) și a Notelor informative privind valorificarea contingentelor tarifare acordate de UE pentru anii 2008-2012.

Pentru unele categorii de produse agroalimentare cotele acordate de UE pentru Republica Moldova în cadrul regimului ATP nu sunt suplinite, acestea variind anual. Nevalorificarea cotelor tarifare este condiționată de o serie de factori:

- lacunele în pregătirea exportatorilor moldoveni privind implementarea standardelor sanitare și fitosanitare;
- condițiile meteorologice nefavorabile (seceta);
- prețurile relativ înalte pe piața locală (cereale);
- exportul în țările CSI, care nu dețin mari exigențe în standardizare (vin);
- neatractivitatea prețurilor pe piața UE și atractivitatea acestora pe alte piețe.

Până la momentul actual, însă, nu pot fi valorificate cotele pentru produsele de origine animalieră (cu excepția mierii), deoarece în mare parte acestea nu corespund standardelor sanitare și fitosanitare instituite de UE, iar producătorii autohtoni întâmpină dificultăți în procesul de adaptare a acestora.

Republica Moldova dispune de un potențial de export relativ înalt și în condițiile preferințelor existente. Acestea trebuie exploatate prin atragerea investițiilor străine directe, suficiente pentru lărgirea gamei de produse exportate, sporirea capacității de producție și a productivității, precum și asigurarea respectării standardelor UE.

Presupunând că ALSAC va contribui la desființarea completă a barierelor tarifare pentru vin, impactul său principal ar fi accesul de încredere pe piața UE. Acest lucru este important, deoarece orice investiții, de exemplu în podgorii, poate aduce rezultate doar dintr-o perspectivă de câțiva ani.¹³ Pentru susținerea

¹³ Proiectul Strategiei de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din Republica Moldova 2014-2020, p. 21. Disponibil: <http://www.maia.gov.md/public/files/Proiecte/ProiectStrategiaAgriculturaDezvRur.pdf>

producătorilor din industria vitivinicolă din Republica Moldova, a fost acceptată inițiativa Comisiei Europene de a majora contingentul tarifar pentru livrările de vinuri în UE. Astfel, în anul 2011 acestea au fost majorate cu 87,5% față de anul precedent, livrările admisibile fiind de până la 1,5 mil. decalitri. Acestea au fost majorate cu 20% în anul 2012 (1,8 mil. decalitri), iar spre 2015 urmează să ajungă la 2,4 mil. decalitri, cu o creștere de 33,3% față de 2012.

În următorii 3 ani este prevăzută o creștere graduală a cotelor cu 5 mii tone anual pentru grâu, porumb și orz, care vor constitui până în 2015 – 55 mi tone, 45 mii tone și respectiv 50 mii tone.

Potrivit art. 3 pct. 2 al Regulamentului¹⁴, pentru o serie de produse ale regnului vegetal sunt exonerate de elementul ad-valorem al taxei de import (prezentate în *tabelul 2*), adică este aplicat tariful combinat (un anumit procent din valoare și taxa fixă) pentru struguri și o serie de produse din legumicultură și pomicultură. Începând cu anul 2013, elementul ad-valorem al taxei de import este exclus, odată cu modificarea Regulamentului (CE) nr. 55/2008 al Consiliului din 21.01.2008.

Tabelul 2. Produse pentru care se operează exonerarea de elementul ad-valorem al taxei de import

Codul NC	Denumirea mărfurilor
0702	Tomate, proaspete sau refrigerate
0703 20	Usturoi, proaspăt sau refrigerat
0707	Castraveți și cornișoni, proaspeți sau refrigerați
0709 90 70	Dovlecei, proaspeți sau refrigerați
0709 90 80	Anghinare
0806	Struguri, proaspeți sau uscați
0808 10	Mere, proaspete
0808 20	Pere și gutui
0809 10	Caise
0809 20	Cireșe
0809 30	Piersici, inclusiv nectarine
0809 40	Prune și porumbe

Sursa: Punctul 2 din Anexa 1 a Regulamentului (CE) nr. 55/2008 al Consiliului din 21 ianuarie 2008 de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei

Aspectele problematice privind utilizarea ATP sunt următoarele:

- Republica Moldova utilizează cota alocată în cadrul abordării preferențiale doar pentru unele domenii, însă, în același timp, nu se poate bucura de alte preferințe, în majoritatea cazurilor pentru că standardele de calitate și siguranță, precum și controalele de conformitate nu sunt aliniate la standardele UE;
- Neutilizarea eficientă a posibilităților de export a produselor cu o valoare adăugată înaltă, datorită insuficienței de valorificare a avantajelor comparative și transformare a acestora în avantaje de competitivitate.

Ca urmare a obținerii preferințelor comerciale autonome în relațiile economice cu UE, Republica Moldova este unica țară din spațiul CSI care a atins un asemenea nivel de cooperare în raport cu UE și acces preferențial pe piața comunitară. Astfel, s-au asigurat toate premisele pentru crearea unui mediu favorabil creșterii economice și atragerii investițiilor. Republica Moldova a devenit o punte de dezvoltare a afacerilor și de consolidare a relațiilor comercial-economice dintre est și vest. În condițiile valorificării maxime a preferințelor comerciale autonome și a obținerii accesului pe piața UE a mărfurilor de origine animalieră, agenții economici ai Republicii Moldova pot "economisi" din scutirea de la plata taxelor vamale la import în UE sume destul de considerabile.

¹⁴ Regulamentul (CE) nr. 55/2008 al Consiliului din 21.01.2008 de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei // Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 20 din 24.01.2008

1.4 Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător

Dialogul cu UE privind instituirea ZLSAC între Republica Moldova și UE (negociată ca parte componentă a AA) a demarat în 2010. Decizia de a lansa negocieri ZLSAC a fost aprobată de Comitetul pentru politică comercială a Consiliului UE în decembrie 2011, după ce Moldova a realizat reforme substanțiale în domeniile cheie de reglementare comercială și în materii de investiții, în special în domeniile reglementărilor tehnice, măsurilor sanitare și fitosanitare, a protecției drepturilor de proprietate intelectuală și normelor de concurență. UE a sprijinit Moldova în acest proces, oferind asistență tehnică în cadrul Instrumentului European de Vecinătate și Parteneriat (IEVP) al Programului cuprinzător de dezvoltare instituțională, precum și sprijinul acordat de statele membre ale UE.

Obiectivele instituirii ZLSAC reprezintă:

- creșterea economică durabilă și neinflaționistă;
- creșterea calității bunurilor și competitivitatea lor;
- stimularea comerțului dintre ambele părți;
- oferirea accesului preferențial pe piețele UE;
- crearea unei piețe comune;
- asigurarea concurenței loiale pe piața internă.

Acordul privind instituirea ZLSAC va asigura integrarea economică a Moldovei în spațiul comunitar și presupune liberalizarea graduală (până la 10 ani din momentul semnării) a comerțului cu bunuri și servicii, libera circulație a forței de muncă, reducerea taxelor vamale, barierelor tehnice și netarifare, abolirea restricțiilor cantitative și armonizarea legislației autohtone la Acquis-ul comunitar. Spre deosebire de regimul comercial actual RM-UE (ATP), care este un regim unilateral acordat de UE pe un termen limitat – ZLSAC va fi un Acord multilateral, încheiat pe o perioadă nelimitată, oferind beneficii la export mult mai mult decât ATP și o previzibilitate pe termen lung pentru afaceri.

Caracterul de "aprofundat și cuprinzător" îi este atribuit Acordului, deoarece Republica Moldova va trebui să-și ajusteze un șir de sectoare la standardele UE: cerințele sanitare și fitosanitare, serviciile și investițiile, aspecte legate de concurență, achizițiile publice. Impactul creării ZLSAC depășește sfera comerțului bilateral cu UE, urmând să impulsioneze modernizarea și dezvoltarea Republicii Moldova.

ZLSAC va oferi Moldovei un cadru necesar pentru modernizarea relațiilor sale comerciale și pentru dezvoltarea sa economică datorită deschiderii piețelor prin excluderea taxelor vamale (taxelor de import și export, după necesitate, pentru comerțul cu bunuri) și a cotelor, și printr-o armonizare cuprinzătoare a legislației, normelor țării noastre cu legislația europeană din diferite sectoare ce țin de comerț. Aceste reforme sunt redirecționate spre crearea unor condiții necesare pentru alinierea sectoarelor cheie ale economiei Republicii Moldova la standardele europene.

Stabilirea unei ZLSAC cu UE este o prioritate absolută pentru Republica Moldova, aceasta datorită faptului că odată realizate angajamente pe plan național, ZLSAC va contribui nu doar la atragerea investitorilor străini în Republica Moldova, dar și la lansarea pe piața comunitară a producătorilor naționali. Conform studiului efectuat de către UE, ALSAC dintre RM-UE va impulsiona exporturile moldovenești cu 16%, iar PIB-ul țării va crește cu 5,6%.¹⁵

Facilitarea procesului de instituire a ZLSAC se realizează prin Planul de acțiuni aprobat de Guvernul Republicii Moldova în decembrie 2010 pentru implementarea recomandărilor Comisiei Europene în acest sens.¹⁶

Acordul a fost negociat în șapte runde, desfășurându-se în perioada martie 2012 – iunie 2013. Acesta a fost parafat la summit-ul Parteneriatului Estic de la Vilnius (Lituania) din 28-29 noiembrie 2013. ALSAC ar putea fi semnat în 2014, la fel ratificat și va intra în vigoare.

¹⁵ Acordul de Liber Schimb RM-UE va impulsiona exporturile moldovenești cu 16% iar PIB-ul va spori cu 5,6%. Disponibil: <http://www.mec.gov.md/comunicate/acordul-de-liber-schimb-rm-ue-va-impulsiona-exporturile-moldovenesti-cu-16-iar-pib-ul-va-spori-cu-5-6/>

¹⁶ Hotărârea Guvernului nr. 1125 din 14.12.2010 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Republicii Moldova privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 252-253/1258 din 21.12.2010*

Pentru a atinge unele rezultate bune ca urmare a instituirii ZLSAC, MAIA a stabilit următoarele obiective de bază:

- trecerea de la producerea orientată spre târguri la cea direcționată în comercializarea producției prin intermediul rețelelor de magazine și super-marketete;
- trecerea de la producerea produselor de masă la cele cu o valoare adăugată ridicată;
- utilizarea mecanismelor de identificare a produselor și scoaterea acestora din anonim, precum și asigurarea recunoașterii și încrederii în siguranța lor din partea consumatorilor.

ALSAC va crea oportunități pentru agricultura Republicii Moldova, care va beneficia mult de pe urma reducerilor taxelor vamale pentru produsele agroalimentare. De asemenea, acesta va facilita accesul produselor agroalimentare pe piața UE și aplicarea standardelor mai înalte la producție, care vor aduce investiții și vor stimula modernizarea agriculturii, precum și vor îmbunătăți condițiile de muncă.

II. COMERȚUL EXTERIOR CU PRODUSE AGROALIMENTARE ÎNTRE RM ȘI UE

Începând cu anul 2006 principala piață de desfacere pentru exportatorii moldoveni a fost în mod constant UE. Astfel, până la finele anului 2009, peste jumătate din exporturile Republicii Moldova erau orientate spre piața comunitară, datorită reorientării comerțului autohton dinspre statele CSI spre cele comunitare și acordării GSP plus și ATP de UE țării noastre. Însă, începând cu anul 2010, ponderea exporturilor în UE din totalul exporturilor moldovenești a început să se diminueze treptat, ca urmare a reducerii competitivității producătorilor moldoveni pe piața comunitară și datorită neconformării cu standardele înalte de calitate ale UE. Astfel, conform datelor BNS, în anul 2012 exporturile către țările UE au reprezentat 46,9% din exportul total al Republicii Moldova, importurile - 44,5%, iar gradul de acoperire a importurilor cu exporturi era de 43,7%.¹⁷ Potrivit aceleiași surse, în anul 2012 exportul cu produse agroalimentare către țările UE a constituit 35,5%, iar importul din UE în Moldova cu produse din aceeași categorie a reprezentat 11,2%.

În ultimii ani, partenerii principali în derularea comerțului cu produse agroalimentare dintre Republica Moldova și UE sunt: România, Polonia, Italia, Germania, Franța, Spania, Bulgaria și Olanda.

Potrivit unui studiu¹⁸, se estimează o majorare semnificativă a exporturilor de produse agricole și alimentare din Moldova către UE, și o reducere minoră a exporturilor spre țările din afara UE.

Comerțul exterior cu produse agroalimentare al Republicii Moldova este în mare parte direcționat spre piața comunitară. Dezvoltarea continuă a relațiilor comerciale dintre Republica Moldova și UE va fi asigurată prin semnarea ALSAC.

2.1 Evoluția exporturilor cu produse agroalimentare

Studiile arată că UE este cel mai mare importator de produse agroalimentare din lume. Acest fapt a determinat ca peste 30% din exporturile cu produse agroalimentare ale Republicii Moldova să fie îndreptate către piața comunitară. Aceasta demonstrează că o parte din producătorii autohtoni cunosc destul de bine standardele de calitate europene, au omologat și au certificat produsele lor conform acestor standarde.

Schimbările comerciale cu produse agroalimentare între Republica Moldova și statele UE în ultimul deceniu în general și-au menținut poziția de stabilitate. Astfel, conform datelor BNS, ponderea exporturilor cu produse agroalimentare din exportul total spre țările membre UE în anul 2001 constituie 34,2%, urmată de o ușoară creștere până la 37,2% în 2002 și continuând cu o micșorare a acestora, în anul 2012 ajungând până la 33,5%.¹⁹

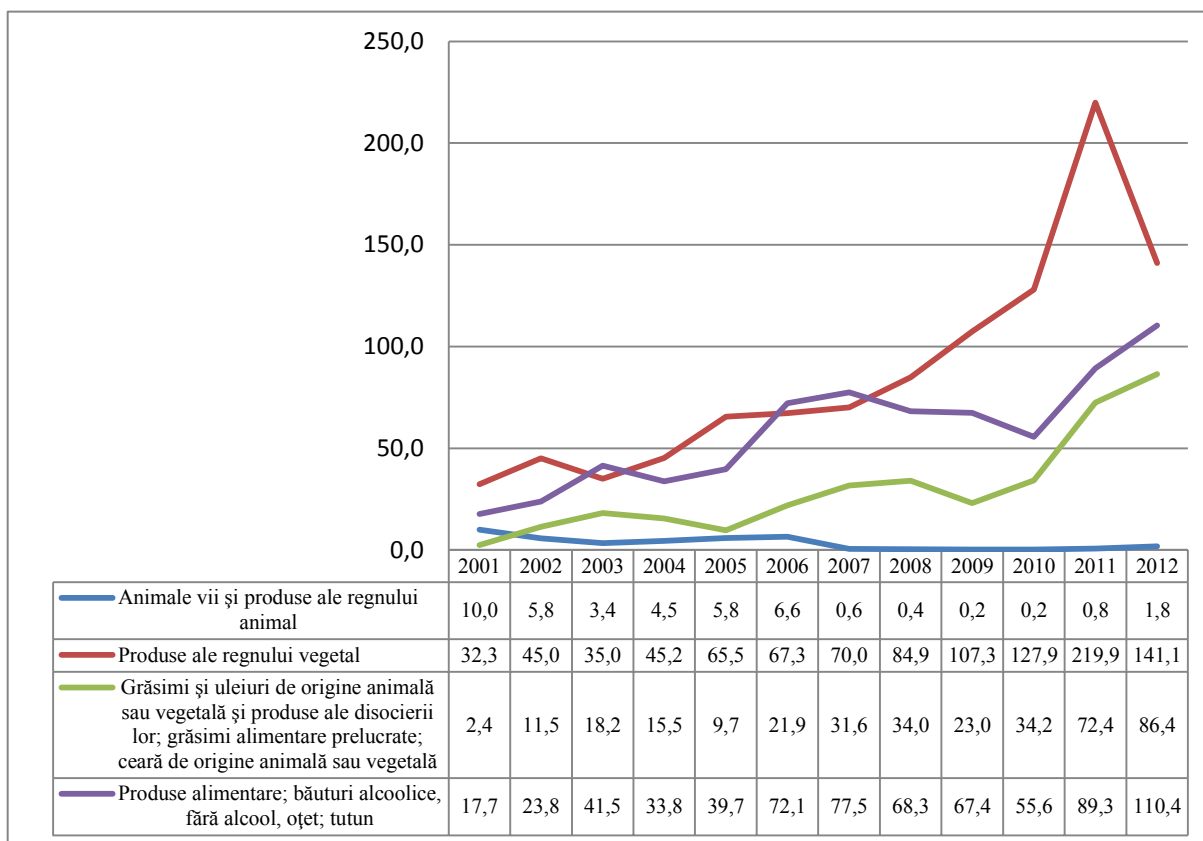
La export au dominat tranzacțiile comerciale cu "produse vegetale"; cu "produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool, oțet", "grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală". O pondere mai mică revine tranzacțiilor cu "animale vii și produse ale regnului animal".

Exporturile Republicii Moldova de produse agroalimentare în țările UE pe categorii de mărfuri sunt prezentate în *figura 1*.

¹⁷ Informația nu include operațiunile de export-import a întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și municipiul Bender

¹⁸ Luecke, M., Oprunenco, A., Prohnițchi, V. Opțiuni pentru un Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător între Republica Moldova și UE. Ciclu de Studii de Politici [PP/02/2011], Echipa Economică Germană Moldova, Berlin/Chișinău, 2011. Disponibil: http://www.expert-grup.org/old/library_upld/d336.pdf

¹⁹ Informația nu include operațiunile de export-import a întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și municipiul Bender

Figura 1. Exporturile de produse agroalimentare în țările UE, pe grupe de mărfuri, conform NM, mil. USD

Sursa: Biroul Național de Statistică

Notă. Informația nu include operațiunile de export-import a întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și municipiul Bender.

Exporturile cu produse ale "regnului vegetal" s-au majorat de circa 7 ori în perioada 2001-2011, de la 32,3 mil. USD la 219,9 mil. USD. În următorul an - 2012 este remarcată o diminuare a exporturilor cu 35,8%, acestea fiind de 141,1 mil. USD. Din produsele vegetale o pondere mai mare la export revine mărfurilor din categoria "fructe comestibile și nuci", "semințe și fructe oleaginoase" și "cereale". Exporturile de "fructe comestibile și nuci" au înregistrat creșteri în perioada 2001-2012. În același timp, ponderea acestora în exporturile agroalimentare totale s-a diminuat de la 9,1% la 5,4%, iar în 2012 au crescut la 7,2%. De asemenea, merită menționat faptul, că în anul 2008 exporturile de "fructe comestibile și nuci" s-a redus cu 11 mil. USD față de anul 2007.

Exporturile de mărfuri din grupa "semințe și fructe oleaginoase" în perioada 2001-2011 au crescut de circa 10 ori, cu ușoare variații de descreștere în anii 2002 și 2007. În anul 2012 a urmat o perioadă de recesiune a exporturilor din această categorie de mărfuri, acestea micșorându-se cu 53%.

Cele mai mari exporturi de cereale au fost realizate în anul 2011 (47,5 mil. USD), cu circa 22% mai mult față de anul 2010 și circa 3 ori față de anul 2012. În anul 2002, ponderea acestora în exporturile agroalimentare moldovenești în țările UE a înregistrat cel mai înalt nivel de 7,8%.

Exporturile din grupul de mărfuri "produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool, oțet" au înregistrat variații în majoritate pozitive în perioada 2001-2012, majorarea fiind una semnificativă de circa 6 ori, adică de la 17,7 mil. USD la 110,4 mil. USD. Din produsele acestui grup de mărfuri o pondere mai mare la export o au: "preparatele din legume, fructe sau alte părți de plante", "băuturile alcoolice, fără alcool și oțeturi", "zahărul și produsele zaharoase". Astfel, exporturile de "preparate din legume, fructe sau alte părți de plante" au crescut în perioada 2001-2012 de circa 4 ori de la 7,5 mil. USD la 31,4 mil. USD. În pofida acestui fapt, ponderea acestora în exportul total cu produse agroalimentare s-a diminuat de la 4,1% în anul 2001 la 3,1% în 2012.

Exporturile de "băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi" au crescut esențial în perioada 2001-2012 de circa 6 ori, de la 4,5 mil. USD la 25,3 mil. USD.

În perioada anilor 2001-2012 exporturile de "zahăr și produse zaharoase" s-au majorat de circa 8 ori, de la 3,6 mil. USD la 29,5 mil. USD.

Potrivit datelor BNS, în perioada 2001-2010 exporturile din categoria mărfurilor "animale vii și produse ale regnului animal" s-au diminuat esențial – cu 98%, de la 10 mil. USD la 0,2 mil. USD, deoarece UE a extins exigențele față de respectarea standardelor sanitare și fitosanitare pentru a spori siguranța alimentelor consumate de cetățenii țărilor membre. Apoi, a urmat o majorare a acestor mărfuri de circa 9 ori – în 2012 acestea atingând cifra de 1,8 mil. USD, datorită conformării de către unii producători cu standardelor impuse de UE. În perioada anilor 2001-2008 s-au redus drastic exporturile din categoria "lapte și produse lactate; ouă de păsări; miere naturală" de la 9,8 mil. USD la 0,1 mil. USD (cu circa 99%). În anii 2008-2009 a urmat o stagnare a exporturilor din această categorie de mărfuri, fiind urmată apoi de o creștere de până la 1,6 mil. USD în anul 2012. Exportul de animale vii către piața comunitară în ultimii patru ani a stagnat. După o perioadă de declin (2007-2012), s-au redresat exporturile de organe comestibile, în 2012 acestea atingând cifra de 4,4 mil. USD. În anul 2012 exporturile de "pește" s-au diminuat cu circa 67% față de 2011 și 80% față de anul 2001. Stagnarea exporturilor de produse animaliere se datorează restricțiilor privind implementarea standardelor europene de calitate. Diminuarea efectivului de animale pe parcursul ultimului deceniu a influențat negativ randamentele și producțiile din ramură. În prezent, sistemul zootehnic se caracterizează prin structuri de producere neperformante (în mare parte de tip socialist) și prin creșterea necalitativă a producției animaliere.

Exporturile din categoria de mărfuri "grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală" destinate spre export în țările UE, în perioada 2001-2012 atestându-se o majorare semnificativă a acestora de circa 36 ori, de la 2,4 mil. USD la 86,4 mil. USD.

Exporturile Republicii Moldova în țările UE cu produse agroalimentare, pe secțiuni și capitole, conform NM sunt prezentate în mod detaliat în *anexa 1*.

Cele top-10 țări-partenere ale UE în derularea exporturilor realizate de Republica Moldova în anii 2011-2012 sunt: România, Italia, Polonia, Franța, Marea Britanie, Germania, Austria, Spania, Bulgaria și Olanda. Top 10 destinații pentru exporturile de produse agroalimentare, precum valoarea exporturilor din acestea în anii 2010-2012 sunt prezentate în *tabelul 3*.

Tabelul 3. Top 10 state UE destinații pentru exporturile de produse agroalimentare

Nr. d/o	Țara	Export, mil. USD		În % față de 2011	Ponderea, %	
		2011	2012		2011	2012
1	România	100,99	79,37	-21,4	30,9	27,1
2	Italia	46,58	57,18	22,8	14,3	19,5
3	Polonia	41,83	35,39	-15,4	12,8	12,1
4	Franța	20,73	27,15	31,0	6,3	9,3
5	Marea Britanie	49,08	22,69	-53,8	15,0	7,7
6	Germania	36,12	19,58	-45,8	11,1	6,7
7	Austria	9,4	14,8	57,4	2,9	5,1
8	Spania	1,35	14,76	de 10,9 ori	0,4	5,0
9	Bulgaria	13,99	13,16	-5,9	4,3	4,5
10	Olanda	6,51	8,86	36,1	2,0	3,0
	TOTAL				100	100

Sursa: Biroul Național de Statistică

Exporturile Moldovei cu produse agroalimentare în cele mai importante țări partenere din cadrul UE au înregistrat creșteri mai semnificative în 2012 comparativ cu anul 2011 la exporturile provenite din Spania (de 10,9 ori), Austria (+57,4%), Olanda (+36,1%), Franța (+31%) și Italia (+22,8%). Dinamici negative calculate pentru 2012 față de 2011 au înregistrat exporturile de produse agroalimentare îndreptate spre Marea Britanie (-53,8%), Germania (45,8%), România (-21,4%), Polonia (-15,4%) și Bulgaria (-5,9%).

Principalele categorii de produse agroalimentare competitive pe piețele statelor menționate mai sus, exportate în anul 2012, precum și ponderea acestora în exportul total cu produse agroalimentare pe fiecare țară sunt prezentate astfel:

- *România* – semințe și fructe oleaginoase (26,5%), zahăr și produse zaharoase (22,5%), grăsimi și uleiuri (19,7%), preparate pe bază de cereale (10,8%);
- *Italia* – grăsimi și uleiuri (84,8%), fructe comestibile (10,5%);
- *Polonia* – preparate din legume, fructe (37%), băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi (22,2%), zahăr și produse zaharoase (16,9%), semințe și fructe oleaginoase (10,1%), grăsimi și uleiuri (7,9%);
- *Franța* – fructe comestibile (98,2%);
- *Marea Britanie* – semințe și fructe oleaginoase (61,4%), fructe comestibile (21%), cereale (16,4%);
- *Germania* – preparate din legume, fructe (36,9%), fructe comestibile (30,4%), băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi (9,9%), semințe și fructe oleaginoase (8,8%), preparate pe bază de cereale (7,3%);
- *Austria* – preparate din legume, fructe (59,8%), fructe comestibile (39,5%);
- *Spania* – grăsimi și uleiuri (52,6%), fructe comestibile (25%), reziduuri și deșeuri ale industriei alimentare (22,2%);
- *Bulgaria* – grăsimi și uleiuri (36,4%), zahăr și produse zaharoase (34,6%), semințe și fructe oleaginoase (17,7%);
- *Olanda* – fructe comestibile (43,1%), semințe și fructe oleaginoase (31,1%), cereale (25,4%).

Valoarea a cinci sectoare (semințe și fructe oleaginoase, băuturi alcoolice și nealcoolice, fructe și nuci, cereale și preparate din legume, fructe și nuci) domină în exportul de produse agricole și procesate. În trei din aceste cinci grupe de produse ponderea exporturilor moldovenești în UE este mai mare decât cea a exporturilor în lume. Acest lucru se aplică în special în cazul cerealelor și indică faptul că barierele de acces pe piața UE privind regimul sanitar și fitosanitar nu mai prezintă impedimente pentru exportatorii moldoveni.²⁰

Există o serie de produse care indică un nivel înalt de barieră ce împiedică accesul pe piața UE. În special, acest lucru este valabil pentru carne și animale vii, care nu sunt exportate în UE. Dintre toate produsele de origine animalieră, doar mierea din Moldova este exportată în UE.²¹

Conform *Planului de acțiuni pentru realizarea Strategiei privind atragerea investițiilor și promovare a exporturilor pentru perioada 2006-2015* (pct. 5.8), precum și ale *Planului de acțiuni cu privire la reducerea deficitului balanței comerciale externe*, Republica Moldova poate să sporească exporturile în funcție de necesitățile țărilor acreditate.²²

Potrivit informației date produsele agroalimentare moldovenești cu șanse mari de export spre piețele statelor UE sunt prezentate în *anexa 1*.

Deși potrivit evaluărilor Misiunilor diplomatice, mărfurile moldovenești care ar avea priză pe piețele țărilor de acreditare ale UE sunt repartizate în mod diferit, se constată că produsele moldovenești la toate categoriile menționate ar fi solicitate pe piețele țintă dacă ar fi luate în calcul următoarele considerente:

- *Sporirea calității*. Pentru a cuceri piața țării, produsele moldovenești necesită a fi ajustate la standardele de calitate și de ambalare europene (precum și în funcție de cerințele pieței țintă);

²⁰ Proiectul Strategiei de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din Republica Moldova 2014-2020, p. 19. Disponibil: <http://www.maia.gov.md/public/files/Proiecte/ProiectStrategiaAgriculturaDezvRur.pdf>

²¹ Ibidem p. 21

²² Informație cu privire la produsele moldovenești cu șanse mari de export. Materialul este elaborat de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, în comun cu Misiunile Diplomatice peste hotare, în contextul realizării Prevederilor Planului de acțiuni pentru realizarea Strategiei privind atragerea investițiilor și promovare a exporturilor pentru perioada 2006-2015 (punctul 5.8), precum și ale Planului de acțiuni cu privire la reducerea deficitului balanței comerciale externe. Disponibil: <http://www.mfa.gov.md/gae/Produse%20moldovenesti%20cu%20sanse%20mai%20mari%20de%20export.html>

- *Reducerea rezonabilă a prețurilor.* Produsele moldovenești vor avea șanse mai mari de succes în cazul în care producătorii și exportatorii vor reduce prețurile (în mod rezonabil), vor semna contracte pe cantități mari și pe termen de lungă durată;
- *Asigurarea unei campanii publicitare.* Produsele autohtone vor putea penetra cu mai mare succes și plenar pe piața țărilor de acreditare ale UE doar în cazul organizării campaniilor publicitare, prezentării mărfurilor moldovenești la târgurile și expozițiile internaționale pe piețele țintă. Este necesar promovarea celor mai specifice produse ale țării noastre cu brand-ul național.

Respectarea acestor condiții de către producătorii autohtoni, va asigura creșterea exportului moldovenesc și a imaginii produselor pe piețele țintă pe termen lung. Oportunitatea pe care o oferă piața europeană ca urmare a oferirii Republicii Moldova din anul 2008 a ATP merită a fi valorificată pe deplin de către producătorii și exportatorii moldoveni.

Conform prognozelor raportului *”Evaluarea impactului comerțului asupra dezvoltării durabile în sprijinul negocierilor ZLSAC dintre UE și, respectiv, Georgia și Republica Moldova”*, sectoarele agroalimentare care vor contribui la creșterea exporturilor Republicii Moldova către UE sunt: producția de zahăr, care constituie 49% din valoarea exporturilor din Moldova către UE, cereale – 9% și alimente prelucrate 6%.²³

Pentru a obține o creștere a exporturilor cu produse agroalimentare, există necesitatea de diversificare și creștere a accesului la piețele de valoare înaltă. Creșterea exporturilor către UE ar contribui la realizarea acestei diversificări și la orientarea accesului la piețele de valoare înaltă. Provocarea cu care se confruntă Republica Moldova este datorită cerințelor lanțurilor globale de aprovizionare cu alimente.

2.2 Evoluția importurilor cu produse agroalimentare

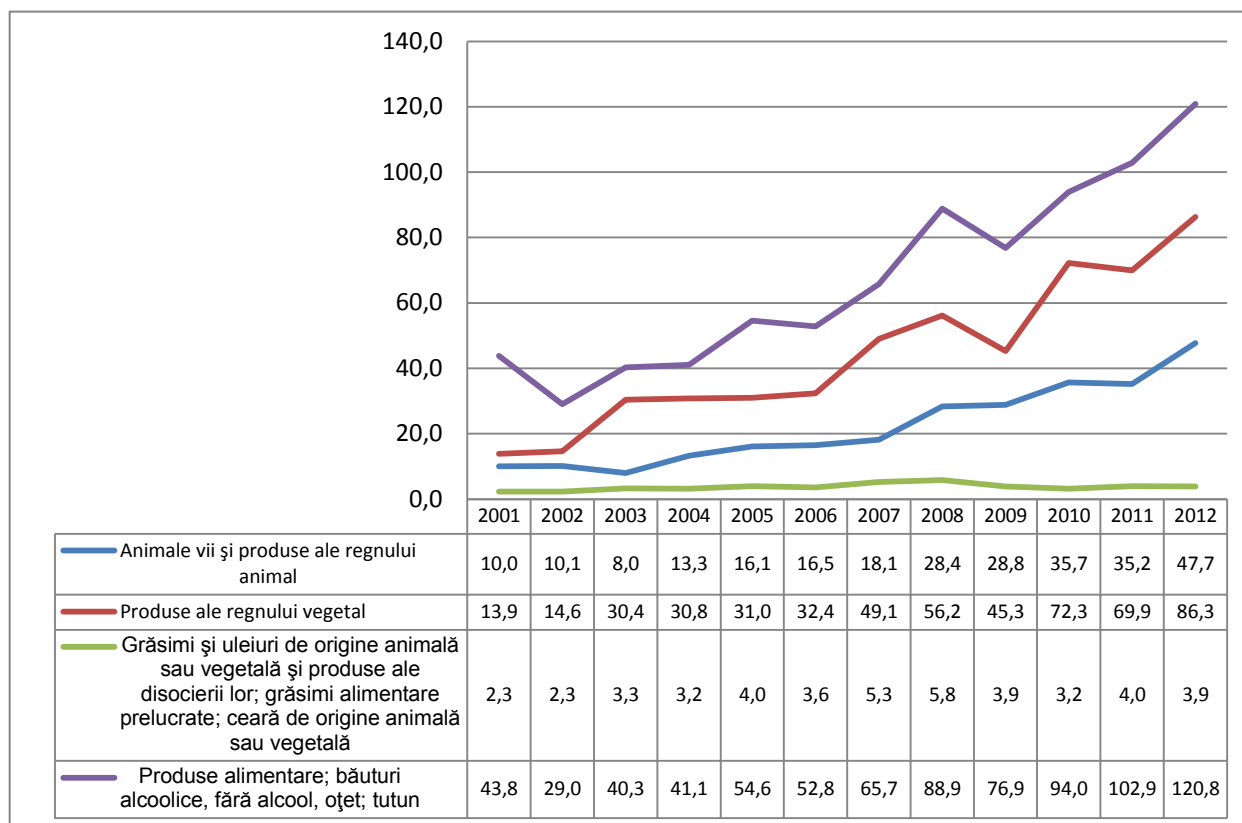
Potrivit datelor BNS, ponderea importurilor cu produse agroalimentare din importul total din statele UE constituie 16,2% în anul 2001, urmată de o descreștere semnificativă – în 2007 fiind de 8,2%, apoi continuând cu o ușoară creștere, în anul 2012 ajungând până la 11,2%.²⁴

În prezent, principalele produse agroalimentare importate din UE sunt cele din grupurile: ”produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool, oțet, tutun”; ”produse ale regnului vegetal”; ”animale vii și produse ale regnului animal”. O pondere mai mică la importul produselor revine tranzacțiilor cu ”grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală”.

Importurile de produse agroalimentare din țările UE în Republica Moldova pe categorii de mărfuri sunt prezentate în *figura 2*.

²³ Trade Sustainability Impact Assessment in support of negotiations of a DCFTA between the EU and Georgia and the Republic of Moldova, Final report, 2012, p.B37. Disponibil: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/november/tradoc_150105.pdf

²⁴ Informația nu include operațiunile de export-import a întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și municipiul Bender

Figura 2. Importurile de produse agroalimentare din țările UE, pe grupe de mărfuri, conform NM, mil. USD

Sursa: Biroul Național de Statistică

Notă. Informația nu include operațiunile de export-import a întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și municipiul Bender.

Grupul de mărfuri "animale vii și produse ale regnului animal" importate în perioada anilor 2001-2012 au urmat în general un scenariu pozitiv cu o creștere de circa 5 ori a importurilor - de la 10 mil. USD la 47,7 mil. USD. În ultimii ani au prevalat importurile de "carne și organe comestibile" și cele din secțiunea "lapte și produse lactate; ouă de păsări; miere naturală".

Importurile de "grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală" au urmat o perioadă de creștere de circa 2 ori, de la 2,3 mil. USD în anul 2001 la 5,8% în 2008. În următorii ani, importurile s-au redus cu circa 33%, în 2012 acestea fiind de 3,9 mil. USD.

Importurile Republicii Moldova în țările UE cu produse agroalimentare, pe secțiuni și capitole, conform NM, în mod detaliat sunt prezentate în anexa 3.

Din totalul importurilor cu produse agroalimentare din UE, în anii 2011-2012 top 10 parteneri comerciali ai Republicii Moldova la importuri sunt: Germania, România, Polonia, Italia, Bulgaria, Franța, Ungaria, Olanda, Spania și Republica Cehă. Cele top 10 state importatoare de produse agroalimentare, precum valoarea importurilor din acestea în anii 2011-2012 sunt prezentate în tabelul 4.

Tabelul 4. Top 10 state UE importatoare de produse agroalimentare

Nr. d/o	Țara	Export, mil. USD		În % față de 2011	Ponderea, %	
		2011	2012		2011	2012
1	Germania	33,0	40,0	21,2	21	21
2	România	27,29	26,79	-1,8	18	14
3	Polonia	18,06	23,89	32,3	12	13
4	Italia	16,59	18,98	14,4	11	10
5	Bulgaria	8,92	17,26	93,5	6	9
6	Franța	15,3	17,2	12,4	10	9
7	Ungaria	14,01	14,87	6,1	9	8
8	Olanda	13,75	13,53	-1,6	9	7
9	Spania	7,2	9,1	26,4	5	5
10	Republica Cehă	1,3	8,7	de 6,7 ori	1	5
	TOTAL				100	100

Sursa: Biroul Național de Statistică

Importurile Moldovei de produse agroalimentare din principalele țări partenere ale UE au înregistrat creșteri mai semnificative în anul 2012 comparativ cu 2011 la importurile provenite din Republica Cehă (de 6,7 ori), Bulgaria (+93,5%), Spania (+26,4%), Polonia (+32,3%), Germania (+21,2%), Italia (+14,4%), Franța (12,4%) și Ungaria (+6,1%). Dinamici negative, calculate pentru 2012 față de 2011 au înregistrat importurile cu produse agroalimentare din România (-1,8%) și Olanda (-1,6%).

Principalele categorii de produse agroalimentare importate din țările UE (menționate mai sus) în Republica Moldova în anul 2012, precum și ponderea acestora în importul total cu produse agroalimentare din țara respectivă se prezintă în modul următor:

- *Germania* – preparate alimentare diverse (24,7%), carne și măruntaie comestibile (15,7%), lapte și produse lactate, ouă de păsări, miere naturală (12,6%), semințe și fructe oleaginoase (11,2%), animale vii (6%), preparate pe bază de cereale (5,4%), cacao și produse de cacao (4,9%);
- *România* – băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi (18,4%), preparate alimentare diverse (12,4%), lapte și produse lactate, ouă de păsări, miere naturală (10,2%), preparate pe bază de cereale (10,2%), preparate din legume, fructe (10%), cereale (7,6%), animale vii (5,9%);
- *Polonia* – zahăr și produse zaharoase (28,3%), carne și măruntaie comestibile (12,5%), legume, plante, rădăcini alimentare (12,5%), preparate din carne (8,2%), lapte și produse lactate, ouă de păsări, miere naturală (7,2%), preparate din legume, fructe (5,7%);
- *Italia* – plante vii, butași (13,3%), preparate pe bază de cereale (10,6%), preparate din legume, fructe (10,4%), băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi (9,5%), preparate alimentare diverse (7,4%), cafea, ceai, condimente (6,7%), tutun și articole din tutun (5,5%);
- *Bulgaria* – băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi (70,3%), tutun și articole din tutun (13,9%), lapte și produse lactate, ouă de păsări, miere naturală (3,7%), preparate alimentare diverse (3,7%), fructe comestibile (2,9%);
- *Franța* – fructe comestibile (25,4%), băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi (20,2%), semințe și fructe oleaginoase (16,1%), reziduuri și deșeuri ale industriei alimentare (5,7%), preparate alimentare diverse (4,9%), preparate pe bază de cereale (4,4%), cereale (4,2%), plante vii, butași (4,1%);
- *Ungaria* – reziduuri și deșeuri ale industriei alimentare (28,9%), cereale (17,4%), animale vii (15,3%), preparate alimentare diverse (10,3%), carne și măruntaie comestibile (6,9%);
- *Olanda* – plante vii, butași (29,5%), lapte și produse lactate, ouă de păsări, miere naturală (10,1%), carne și măruntaie comestibile (9,6%), preparate pe bază de cereale (8,1%), cacao și produse de cacao (8%);
- *Spania* – preparate din legume, fructe (21,5%), fructe comestibile (21,1%), legume, plante, rădăcini alimentare (14,5%), pește (8,4%), carne și măruntaie comestibile (8,4%), semințe și fructe oleaginoase (5,3%), tutun și articole din tutun (3,2%);

- *Republica Cehă* – produse ale morăritului (83,1%), băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi (7,3%), preparate alimentare diverse (4,8%), semințe și fructe oleaginoase (2,6%).

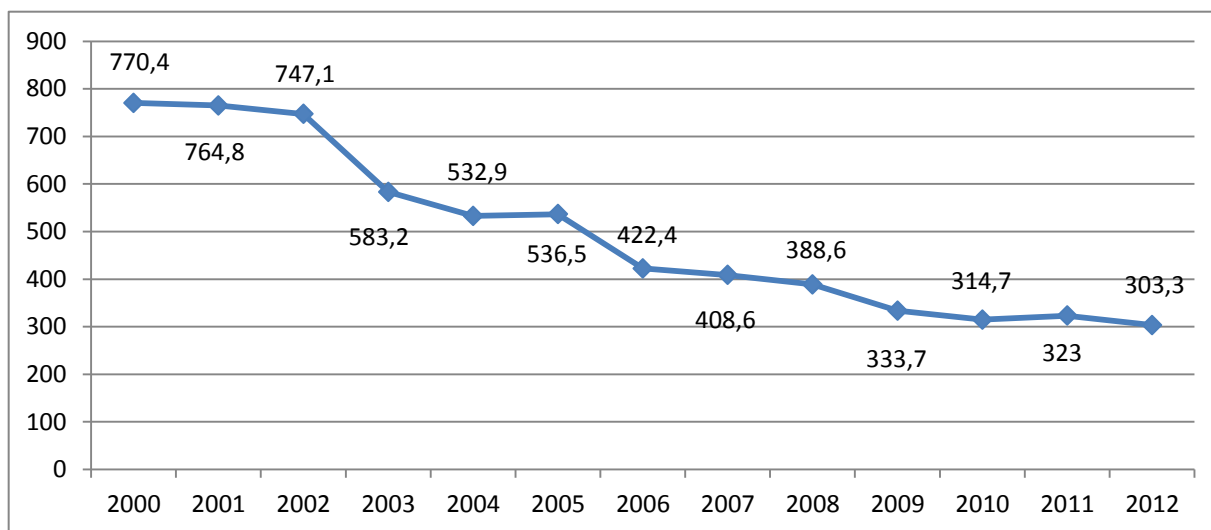
Conform prognozelor raportului *"Evaluarea impactului comerțului asupra dezvoltării durabile în sprijinul negocierilor ZLSAC dintre UE și, respectiv, Georgia și Republica Moldova"*, sectoarele agroalimentare care vor contribui la creșterea importurilor din UE în Republica Moldova sunt: animale și produse din carne (12% din valoarea totală a importurilor) și alimente procesate (4%).²⁵

²⁵ Trade Sustainability Impact Assessment in support of negotiations of a DCFTA between the EU and Georgia and the Republic of Moldova, Final report, 2012, p.B38. Disponibil: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/november/tradoc_150105.pdf

III. NIVELUL DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ ÎN AGRICULTURA RM

Din datele BNS, în anul 2012 Republica Moldova a înregistrat un nivel de ocupare a populației în sectorul agricol de 26,4%, 303,3 mii persoane din totalul populației active care constituia 1146,8 mii persoane. În anul 2000 agricultura a asigurat 50% din locurile de muncă, indicând un rol important, dar de declin a ocupării în agricultură, care s-a redus în perioada 2000-2012 cu 467,1 mii persoane, de la 770,4 la 303,3 mii persoane, adică cu 60,6%. Evoluția populației ocupate în agricultură în perioada 2000-2012 este prezentată în *figura 3*.

Figura 3. Populația ocupată în agricultură, mii persoane

Sursa: Biroul Național de Statistică

Notă. Informația este prezentată fără datele raioanelor din partea stânga a Nistrului și municipiul Bender.

Lucrătorii ce părăsesc domeniul agricol își găsesc locuri de muncă în sectorul serviciilor sau sunt forțați să migreze, aceasta fiind o parte a procesului structural.

Deși ocuparea forței de muncă în agricultură se află în declin, sectorul încă deține un rol socio-economic important. Este evident că agricultura rămâne a fi unul dintre cei mai mari angajatori din economie și un angajator de ultimă instanță. Începând cu anul 2009, numărul de persoane ocupate în agricultură s-a menținut stabil, la aproximativ 320-330 mii persoane și cauza principală că oamenii au rămas în acest sector a fost creșterea prețurilor agricole și ameliorarea condițiilor de comerț în ultimii ani. În timpul crizei economice, sectorul agricol a îndeplinit rolul de suport social, deoarece o masă de migranți au revenit în agricultură din cauza lipsei de oportunități mai bune de angajare. Pe lângă aceasta, agricultura mai angajează mulți fermieri bătrâni în zonele rurale, luând în considerare fenomenul de îmbătrânire a populației.

Scăderea nivelului de ocupare a forței de muncă în agricultură în legătură cu majorarea producției sectorului a dus la creșterea productivității muncii în agricultura din Moldova, care rămâne cu mult în urma țărilor din regiune. Productivitatea muncii s-a dublat în Republica Moldova în perioada 2000-2010, deși rămâne în continuare sub nivelul de 2000 USD și cu mult sub media est-europeană (5000 USD). Cu toate acestea, valoarea agricolă adăugată pe angajat a ajuns la 15 000 USD în noile state membre în 2010 și 35 000 USD în statele devenite membre ale UE după 2004, ceea ce sugerează lacune importante în productivitatea muncii.²⁶

Schimbările privind ocuparea forței de muncă din sectorul agroalimentar al Republicii Moldova și estimările privind angajarea sectorială pentru muncitorii calificați și necalificați efectuate pe termen lung sunt prezentate în *tabelul 5*.

²⁶ Proiectul Strategiei de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din Republica Moldova 2014-2020, p. 29. Disponibil: <http://www.maia.gov.md/public/files/Proiecte/ProiectStrategiaAgriculturaDezvRur.pdf>

Tabelul 5. Ocuparea sectorială a forței de muncă din domeniul agroalimentar al Republicii Moldova pentru muncitorii calificați și necalificați, schimbări pe termen lung (%)

	Ocuparea forței de muncă mai puțin calificată		Ocuparea forței de muncă mai calificată	
	De bază (cota din total (%))	Schimbări (%)	De bază (cota din total (%))	Schimbări (%)
Cereale și culturi	6,9	6,7	0,3	7,1
Legume, fructe, nuci și semințe oleaginoase	11,0	-1,4	0,4	-1,0
Alte culturi	1,1	16,6	0,0	17,1
Produse animaliere	8,3	-0,2	0,3	0,2
Animale și produse de animale	0,5	-19,0	0,2	-18,0
Uleiuri și grăsimi vegetale	0,6	2,3	0,3	3,6
Produse lactate	0,7	-1,5	0,2	-0,3
Zahăr	0,3	159,1	0,1	162,4
Alte alimente procesate	1,5	4,4	0,8	5,7
Băuturi și tutun	1,9	-6,0	0,6	-4,8

Sursa: Table 2.5 from Trade Sustainability Impact Assessment in support of negotiations of a DCFTA between the EU and Georgia and the Republic of Moldova, Final report, 2012, p. B43. Disponibil: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/november/tradoc_150105.pdf

Potrivit raportului privind impactul ALSAC asupra comerțului Republicii Moldova²⁷, cele mai mari creșteri relative la ocuparea forței de muncă în sectorul agroalimentar se găsesc pe segmentul de zahăr, cereale și alte culturi. Scăderi apar și pe segmentul de animale și produse din carne. În termeni absoluți, modificări mai semnificative privind ocuparea forței de muncă va fi pentru lucrătorii necalificați, în general, decât pentru cei calificați. Cele mai multe locuri de muncă vor fi create pentru lucrătorii necalificați pe segmentul de cereale, alte culturi și zahăr, iar cele mai mari pierderi de locuri de muncă vor avea loc în sectorul de animale și produse din carne. Pentru muncitorii calificați un număr mare de locuri de muncă este proiectat pentru sectorul de zahăr și alimente prelucrate.

²⁷ Trade Sustainability Impact Assessment in support of negotiations of a DCFTA between the EU and Georgia and the Republic of Moldova, Final report, 2012, p.B43. Disponibil: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/november/tradoc_150105.pdf

IV. SISTEMUL SANITAR ȘI FITOSANITAR AL RM

Existența unui sistem fitosanitar bine definit al unei țări este foarte important pentru stabilirea unor relații comerciale durabile în sectorul agroalimentar. Conformarea cerințelor sanitare și fitosanitare ale Republicii Moldova cu cele internaționale sunt prevăzute în acordul încheiat între Republica Moldova și OMC. Aceste norme sunt predestinate pentru îmbunătățirea relațiilor comerciale, asigurarea siguranței produselor de origine vegetală și animală, precum și prevenirea răspândirii bolilor și dăunătorilor.

În prezent, Republica Moldova se află în proces de dezvoltare și modernizare a sistemelor sanitare și fitosanitare, menit să asigure o evoluție pozitivă a comerțului exterior, în special cel cu statele UE, precum și să asigure protecția sănătății și siguranței cetățenilor acesteia și a țărilor în care exportă produse agroalimentare. Aceasta constituie și o prioritate a politicii agroalimentare a țării.

De asemenea, Capitolul 2.4 al Planului de Acțiuni UE - Republica Moldova solicită dezvoltarea sistemului sanitar și fitosanitar în vederea asigurării unei siguranțe sporite a alimentelor pentru consumatorii moldoveni și facilitării comerțului prin intermediul reformării și modernizării sectorului sanitar și fitosanitar. Pentru intensificarea acestui proces, UE oferă Republicii Moldova asistență tehnică și financiară pentru racordarea legislației naționale din domeniu la Acquis-ul comunitar. Acest lucru a fost realizat și prin implementarea recentă a *Proiectului Twinning "Suport pentru Moldova în domeniul normelor și standardelor privind siguranța alimentară pentru produsele de origine vegetală"* pe o perioadă de 18 luni (aprilie 2012-septembrie 2013) și cu un buget de 1,1 mil. EUR acordat de UE. Beneficiarii proiectului sunt MAIA și Inspectoratul General pentru Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer (IGSFCS) al Republicii Moldova.²⁸

4.1 Armonizarea legislației și standardelor sanitare și fitosanitare ale RM la Acquis-ul comunitar

Pe lângă normele și cerințele referitoare la politica tarifară și vamală există și cerințe privind aplicarea normelor sanitare și fitosanitare la exportul produselor agroalimentare pe piețele UE.

Principala problemă la acest capitol este lipsa laboratoarelor bine dotate cu echipamente tehnice care să asigure control sanitar și fitosanitar eficient. Inspectoratul Principal de Stat pentru Supravegherea Pieței, Metrologie și Protecție a Consumatorilor acționează ca inspectorat unic pentru verificarea agenților economici. Acesta nu are capacitatea tehnică și resurse umane suficiente pentru a realiza un control eficient la un număr cât mai mare de agenți economici.

Legislația veterinară și fitosanitară comunitară solicită țărilor terțe înființarea autorităților competente în domeniile numite. La exportul alimentelor de origine animală în UE este necesar ca țara terță să fie inclusă în lista stabilită de Comunitatea Europeană, pe când pentru alimentele de origine non-animală acest lucru nu se practică.

În scopul dezvoltării comerțului exterior, în special cel cu statele membre UE, precum și protejării consumatorilor locali, MAIA a întreprins un șir de măsuri privind armonizarea legislației agroalimentare naționale cu standardele mondiale și Acquis-ul comunitar. Astfel, în perioada 2007-2013 în Republica Moldova au fost întreprinse mai multe acțiuni în vederea sporirii siguranței alimentelor, reformării și modernizării sectoarelor sanitar și fitosanitar. În acest sens, în 2008 a fost adoptată *Legea privind activitatea sanitar-veterinară*²⁹, care prevede constituirea *Agenciei Sanitare Veterinare și de Siguranța produselor de origine animalieră*, în 2011 au fost transferate serviciile fitosanitare și veterinare la frontieră³⁰, iar în 2012 a fost adoptată *Legea cu privire la stabilirea principiilor și cerințelor generale ale legislației privind siguranța alimentelor*.³¹

²⁸ Conferința de lansare a proiectului twinning "Suport pentru Moldova în domeniul normelor și standardelor privind siguranța alimentară pentru produsele de origine vegetală" finanțat de UE. Disponibil: <http://www.fito.gov.md/>

²⁹ Legea nr. 221 din 19.10.2007 privind activitatea sanitar-veterinară // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 125-129/396 din 14.03.2008*

³⁰ Hotărârea Guvernului nr. 787 din 25.10.2011 cu privire la modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1073 din 19.09.2008 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 182-186/864 din 28.10.2011*

³¹ Legea nr. 113 din 18.05.2012 cu privire la stabilirea principiilor și cerințelor generale ale legislației privind siguranța alimentelor // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 143-148/467 din 13.07.2012*

La începutul anului 2013 a fost adoptat *Regulamentul privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor*³² în calitate de instituție responsabilă de implementarea politicii statului în domeniul de reglementare și control pentru siguranța alimentelor pe segmentul sanitar-veterinar, zootehnic, al protecției plantelor și carantinei fitosanitare, controlul semincer, calității produselor primare, produselor alimentare și a hranei pentru animale. Totodată, a fost adoptată *Strategia în domeniul siguranței alimentelor pentru anii 2011-2015*³³, care pregătește terenul pentru adoptarea principiilor de siguranță alimentară ale UE și realizarea unei abordări integrate "de la fermă la furculiță" întru asigurarea sănătății publice, precum și creșterea exporturilor.

O evoluție importantă ține de lansarea sistemului de identificare și trasabilitate a animalelor. Astfel, în 2007 a fost aprobat *Regulamentul privind procedurile și documentele aferente Sistemului de Identificare și Trasabilitate a Animalelor (SITA)*. În 2012, a fost adoptată o nouă formulare a documentului în conformitate cu normele și directivele europene.³⁴ La începutul anului 2013, SITA a migrat pe platforma electronică MCloud, fapt ce a permis eficientizarea sistemului, o flexibilitate și disponibilitate sporită, precum și reduceri de costuri pentru întreținerea echipamentului și siguranța datelor. Sistemul cuprinde circa 250 de utilizatori teritoriali on-line, circa 2,5 mil. de tranzacții cu animale anual și este interconectat cu alte registre existente.³⁵ Conform Planului de Acțiuni al Republicii Moldova privind implementarea recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea ZLSAC, sistemul va acoperi trasabilitatea produselor de origine animală până în anul 2015.

La nivel de Guvern au fost adoptate o serie de norme și reguli specifice stabilite pentru îmbunătățirea sistemelor sanitar și fitosanitar, precum și pentru racordarea legislației din domeniile date la Aquis-ul comunitar. Astfel, în anul 2010 Guvernul a adoptat *Hotărârea privind aprobarea Regulilor specifice de igienă a produselor alimentare de origine animală*³⁶, care se stabilesc pentru agenții economici cu activitate în domeniul alimentar. Acestea reprezintă norme specifice de igienă a produselor alimentare de origine animală procesate sau neprocesate, care completează regulile generale de igienă a produselor alimentare. De asemenea, în anul 2012, Guvernul a adoptat *Hotărârea pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind bunăstarea animalelor în timpul transportului*³⁷, care se aplică transportului de animale efectuat de agricultori folosind vehicule agricole sau mijloace de transport proprii și care reglementează condițiile generale de transport și documentația de transport, precum și atribuțiile și obligațiile autorităților competente. În același scop general, în 2012 Guvernul a adoptat *Hotărârea privind aprobarea Normei de instituire a unei proceduri pentru notificarea interceptării unui transport sau a unui organism dăunător din alte țări și care prezintă un pericol fitosanitar iminent*³⁸, procedură care se efectuează în cazurile: i) detectării dăunătorilor reglementați în încărcăturile importate și ii) existenței situațiilor semnificative de neconformitate care necesită acțiuni fitosanitare și de notificare, precum conține norme care reglementează procedura de notificare specificată mai sus.

Republica Moldova a ratificat *Acordul privind aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare (Acordul SPS)*, care încurajează țările membre să utilizeze standarde stabilite de organizații internaționale și mai permite țărilor să stabilească propriile standarde care pot fi doar mai înalte decât cele internaționale. Aceste măsuri nu vor admite discriminări în mod arbitrar sau nejustificat între țările membre unde prevalează condiții identice sau similare.

Acordul SPS evidențiază crearea unui cadru multilateral de reguli care să conducă la dezvoltarea, adoptarea și aplicarea de măsuri sanitare (privind protecția sănătății oamenilor) și fitosanitare (privind protecția plantelor), în vederea reducerii în minim a efectelor lor negative asupra comerțului internațional. Acest aspect al Aquis-ului comunitar este unul dintre cele mai complicate, însă realizarea obiectivelor prevăzute în

³² Hotărârea Guvernului nr. 51 din 16.01.2013 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 15-17/89 din 22.01.2013*

³³ Hotărârea Guvernului nr. 747 din 03.10.2011 cu privire la aprobarea Strategiei în domeniul siguranței alimentelor pentru anii 2011-2015 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 170-175/828 din 14.10.2011*

³⁴ Hotărârea Guvernului nr. 507 din 18.07.2012 pentru aprobarea unor norme privind identificarea și trasabilitatea animalelor // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 155-159/574 din 27.07.2012*

³⁵ Platforma tehnologică "M-Cloud" implementată de Centrul Informațional Agricol. Disponibil: <http://www.maia.gov.md/libview.php?l=ro&idc=52&id=15451>

³⁶ Hotărârea Guvernului nr. 435 din 28.05.2010 privind aprobarea Regulilor specifice de igienă a produselor alimentare de origine animală // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 85-86/499 din 01.06.2010*

³⁷ Hotărârea Guvernului nr. 793 din 22.10.2012 pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind protecția și bunăstarea animalelor în timpul transportului // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 222-227/855 din 26.10.2012*

³⁸ Hotărârea Guvernului nr. 572 din 06.08.2012 cu privire la aprobarea Normei de instituire a unei proceduri pentru notificarea interceptării unui transport sau a unui organism dăunător din alte țări care prezintă un pericol fitosanitar iminent // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 166-169/629 din 10.08.2012*

cadrul lui este imposibilă activitatea în condiții normale atât a exportatorilor cât și a importatorilor de produse alimentare.

Acesta cere țărilor ca, la adoptarea măsurilor sanitare și fitosanitare, să se călăuzească de standardele, directivele sau recomandările elaborate de: Comisia Codex Alimentarius; Biroul Internațional al Epizootiilor; Organizații internaționale și regionale competente care își desfășoară activitatea în cadrul Convenției Internaționale privind Protecția Plantelor; și orice altă organizație care poate fi desemnată de Biroul OMC privind SPS.

Măsurile SPS reduc riscurile consumatorilor, animalelor sau plantelor până la niveluri acceptabile. Măsurile diferite pot fi echivalente în asigurarea aceluiași nivel de protecție a sănătății contra riscurilor apariției unor boli sau contaminări.

Membrii OMC sunt încurajați să acorde asistență tehnică și financiară pentru țările cel mai puțin dezvoltate pentru ca acestea să fie în stare să facă față problemelor specifice ce țin de implementarea Acordului și introducerii unor noi măsuri SPS care ar putea avea un efect negativ semnificativ asupra comerțului.

Acordul SPS mărește transparența măsurilor sanitare și fitosanitare. Astfel, multe guverne utilizează deja în managementul lor evaluarea riscului cu referire la inofensivitatea alimentelor și protecția vieții și sănătății animalelor și plantelor. Acordul SPS încurajează utilizarea la scară mai largă a evaluării sistematice a riscului de către toate guvernele țărilor membre ale OMC și pentru toate produsele exterior relevante.

Cu toate acestea, progresul Republicii Moldova la capitolul reformarea și modernizarea sistemelor sanitar și fitosanitar rămâne încă unul foarte modest. Acest lucru este cauzat de lipsa resurselor financiare și umane pentru adoptarea acestor norme, nivelul slab de dezvoltare a sistemului de laboratoare în sectoarele sanitar și fitosanitar și dotarea necorespunzătoare a acestora, lipsa consolidării și coordonării sistemului de testare și laboratoare în domeniul siguranței alimentare. De exemplu, Normele sanitare și fitosanitare ale UE privind produsele animale sunt stricte, și în prezent, producătorii moldoveni nu pot intra pe piața comunitară (cu excepția mierii).³⁹

4.2 Problemele sistemului sanitar și fitosanitar al RM

Sistemul sanitar și fitosanitar al Republicii Moldova se confruntă cu o serie de probleme. Acestea au fost identificate de experții MAIA, a instituțiilor specializate în domeniu (Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor (ANSA), Inspectoratul General pentru Supraveghere și Control Semincer etc.), precum și a specialiștilor REC Moldova. Problemele cu care se confruntă sistemul sanitar și fitosanitar al Republicii Moldova sunt prezentate astfel:

- Investițiile în laboratoare sunt insuficiente pentru modernizarea eficientă a infrastructurii calității;
- Se atestă lipsa consolidării și coordonării sistemului de testare și laboratoare în domeniul siguranței alimentare;
- Îndeplinirea cerințelor comunitare decurge foarte lent. Principala cauză reprezintă insuficiența resurselor materiale și umane pentru adoptarea acestor norme;
- Planul general 2011-2013 privind modificarea și adaptarea SITA în scopul implementării noilor sisteme ale managementului supravegherii sanitar-veterinare este prea ambițios și nu beneficiază de acoperirea bugetară suficientă;
- De multe ori, controlul siguranței produselor de origine animală și a produselor de origine vegetală este dublat din cauza suprapunerii controalelor alimentelor și furajelor;
- La nivelul ministerelor și altor instituții de resort se atestă o lipsă de comunicare, fapt ce îngreunează schimbul de informații și coordonarea activităților de țin de siguranța produselor alimentare;
- Serviciul de control sanitar și fitosanitar nu dispune de resursele financiare și tehnice necesare exercitării mai eficiente a atribuțiilor;
- Implementarea noilor standarde este afectată de constrângerile financiare și tehnice, fapt ce îngreunează participarea mai activă la lucrările organizațiilor internaționale de profil;

³⁹ Proiectul Strategiei de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din Republica Moldova 2014-2020, p. 21. Disponibil: <http://www.maia.gov.md/public/files/Proiecte/ProiectStrategiaAgriculturaDezvRur.pdf>

- Majoritatea standardelor naționale sunt de tipul GOST care permit accesul doar pe piețele CSI, restricționând accesul exportatorilor la piața comunitară;
- Exporturile moldovenești de produse animaliere pe piața comunitară sunt restricționate din cauza necorespunderii cu standardele de calitate ale UE. În general, procesul de armonizare cu principiile comunitare decurge foarte lent;
- Lipsa unor rețele de furnizare a informației de interes pentru exportatori pe diferite categorii de produse (legate de standardele de calitate impuse, de barierele tarifare, netarifare etc.).

Normele sanitare nu sunt utilizate ca un element de sancționare, dar ca unul de protecție a produselor de import care vin pe piața comunitară și a consumatorilor europeni. Aplicarea și respectarea acestor norme de producătorii autohtoni va permite accesul liber a produselor agroindustriale pe piața europeană.

Ajustarea parametrilor de performanță în domeniul respectiv este o premisă pentru intrarea producției moldovenești pe piețele europene. Cu toate că aici se atestă un program moderat, unele măsuri totuși au fost realizate parțial sau cu întârziere.

Odată cu realizarea reformelor sanitare și fitosanitare de aliniere la SPS al țării cu cel al UE, principalul impact economic va fi resimțit prin accesul mai ușor pe piețele UE a produselor agricole și alimentare. Acest lucru indică faptul că întregul sector de produse alimentare de origine animalieră, care în prezent nu se exportă în UE, va avea acces pe piața comunitară.

Modernizarea laboratoarelor fitosanitare va contribui la respectarea standardelor sanitare și fitosanitare de către Republica Moldova, astfel contribuind la sprijinirea exporturilor și reducerea riscurilor de interdicții la export. Astfel, conform Planului de Acțiuni al Republicii Moldova privind implementarea recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea ZLSAC, în anul 2014 MAIA în colaborare cu Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală, preconizează a fi evaluate activitățile laboratoarelor de încercări de produse alimentare și consolidarea acestora pentru testarea produselor de origine animală și nonanimală prin: evaluarea capacității de activitate a fiecărui laborator, renovarea laboratoarelor (2 laboratoare regionale pentru zona de nord și zona de sud), utilarea laboratoarelor renovate cu echipamente specifice domeniului de activitate, instruirea personalului pe domeniile respective, acreditarea laboratoarelor, implementarea metodelor noi de examinare conform standardelor internaționale etc.⁴⁰ Potrivit aceluiași plan, se prevede ca în anul 2015 să fie introdus un sistem de alertă referitor la siguranța produselor alimentare, inclusiv Sistemul Rapid de Alertă pentru Alimente și Furaje (RASFF) al UE.⁴¹

Efectele economice ale armonizării cu regimul sanitar și fitosanitar al UE sunt ușor negative pentru Republica Moldova în perspectiva unui termen scurt sau mediu. Acestea sunt determinate în mare parte de costurile substanțiale ale procesului de armonizare, care vor fi suportate de contribuabili (finanțe publice), întreprinderile din lanțurile de producție alimentară și consumatori. Ulterior, vor apărea mai multe efecte pozitive în sfera economică legate de modernizarea infrastructurii instituționale pentru sectoarele de procesare agricole și alimentare, precum și o poziție competitivă mai bună a Moldovei pe piețele alimentare mondiale.⁴²

Odată ce Republica Moldova își va alinia legislația din domeniul SFS la cea europeană, în baza standardelor sanitare și fitosanitare recunoscute la nivel internațional, evaluate și aprobate de experții din domeniu, atunci regimul sanitar și fitosanitar al Moldovei (cadru instituțional și legal), va fi considerat echivalent cu cel al UE. O asemenea recunoaștere va crea încredere în sistemul sanitar și fitosanitar al Republicii Moldova și doar autoritățile naționale vor fi responsabile pentru autorizarea exportului. La fel, acele produse agroalimentare moldovenești sensibile, care nu admise în UE, deoarece nu corespund standardelor SFS (ex. carnea de porc și de pasăre, ouă, lapte și produse lactate etc.) vor fi acceptate pentru exportul în UE și comercializarea pe piața comunitară împreună cu alte produse agroalimentare originare din UE.

⁴⁰ Cap.5, pct. 10 al Planului de acțiuni al Republicii Moldova privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1125 din 14.12.2010 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 252-253/1258 din 21.12.2010*

⁴¹ Cap.5, pct. 14 al Planului de acțiuni al Republicii Moldova privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1125 din 14.12.2010 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 252-253/1258 din 21.12.2010*

⁴² Proiectul Strategiei de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din Republica Moldova 2014-2020, p. 22. Disponibil: <http://www.maia.gov.md/public/files/Proiecte/ProiectStrategiaAgriculturaDezvRur.pdf>

V. BARIERE ÎN CALEA COMEȚULUI CU UE

Comerțul Moldovei cu UE este afectat de bariere tarifare, netarifare și tehnice. Acesta este influențat de o serie de factori precum: accesul limitat la piață, fluctuațiile prețurilor, expunerea la o multitudine de factori de risc, costul mijloacelor de producție etc. Guvernul Republicii Moldova în prezent întreprinde măsuri în scopul eliminării barierelor tarifare și netarifare, deoarece acesta este un element extrem de important în vederea creării premiselor pentru stimularea comerțului exterior, îmbunătățirea mediului de afaceri și reducerea poverii administrative asupra prețurilor și tarifelor.

Eliminarea barierelor în calea comerțului va îmbunătăți posibilitățile de export ale producătorilor moldoveni și va facilita accesul mărfurilor autohtone pe piețele internaționale.

Totodată, eliminarea barierelor tarifare și netarifare din calea comerțului reprezintă o etapă importantă în procesul realizării angajamentelor asumate în baza proiectului Memorandumului Fondului Monetar Internațional și sunt în corespundere cu angajamentele asumate de țara noastră în calitate de membru al OMC.

În general barierele existente în calea comerțului Moldovei cu UE sunt următoarele:

- Republica Moldova nu este inclusă în lista țărilor terțe;
- sunt preluate doar circa 3700 de Standarde ale UE (în total sunt ~20 000);
- originea mărfii se acordă numai în cazul când:
 - 40% din valoarea de vânzare a mărfii este de origine moldovenească;
 - modificarea codului mărfii la nivel de 4 cifre;
 - procesarea la nivel ridicat a produselor;
- lipsește un sistem solid privind siguranța alimentară;
- laboratoarele de evaluare a conformității nu sunt recunoscute de UE;
- nu există puncte de control sanitar și fitosanitar la frontieră etc.

5.1 Bariere tarifare

În prezent, Republica Moldova se confruntă cu o serie de probleme în derularea comerțului, care afectează nemijlocit activitatea de comerț a majorității producătorilor autohtoni. Aceștia întâlnesc o serie de bariere tarifare precum: stabilirea prețurilor indicative/orientative, modalitatea de vămuire și aplicare a plăților ecologice, atribuirea poziției tarifare la mărfurile importate, activitatea brokerilor vamali etc.

Potrivit unui raport care reflectă efectele ZLSAC asupra economiei Moldovei, UE va reduce costurile tarifare echivalente din sectorul agricol cu 2% pentru Republica Moldova, fapt cauzat de facilitarea schimburilor comerciale dintre țara noastră și Comunitatea Europeană, aceeași reducere, de 2% fiind aplicată și de Moldova pentru UE⁴³.

5.2 Bariere netarifare

Barierele netarifare se referă la măsuri nediscriminatorii directe sau indirecte față de produsele și/sau producători străini, adică importatori. Acestea reprezintă măsuri sau politici care restricționează comerțul și care au efect similar asupra tarifelor.

Barierele netarifare în calea comerțului Republicii Moldova cu UE sunt:

- măsurile sanitare și fitosanitare;
- măsurile de control a cantității;
- restricții la distribuție;
- reguli de origine;

⁴³ Trade Sustainability Impact Assessment in support of negotiations of a DCFTA between the EU and Georgia and the Republic of Moldova, Final report, 2012, p.B22. Disponibil: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/november/tradoc_150105.pdf

- standarde private severe pe piața UE impuse producătorilor autohtoni (cerințe speciale pentru ambalare și aspect în cazul fructelor și legumelor exportate, cerințe privind volumele minime și omogenitatea produselor livrate);
- saturarea pieței;
- cerințe și standarde foarte înalte;
- presiunea continuă a prețurilor;
- costuri înalte de marketing și de promovare;
- nivelul redus de competitivitate din cauza structurii ineficiente de producere și de procesare, cu multe exploatații mici și terenuri agricole neconsolidate;
- echipamente și tehnologii de producție și procesare învechite;
- infrastructură adecvată limitată în mediul rural;
- lipsa de diversificare adecvată a economiei rurale în ceea ce privește activitățile non-agricole;
- accesul la credite restrâns în continuare, cauzat de lipsa unui gaj și de rata ridicată a dobânzii.

Producătorii autohtoni se confruntă cu o serie de bariere netarifare neconforme angajamentelor luate vis-a-vis de OMC ce țin de interdicțiile la import/export, cum ar fi aspecte ce țin de administrarea vamală și, în particular, problematica ordinilor interne ale Serviciului vamal, care generează costuri nejustificate.

Pentru organizarea procesului de eliminare a barierelor netarifare în calea comerțului, Guvernul la 07.11.2011 a aprobat un Plan de acțiuni în acest sens⁴⁴, care a suportat modificări în octombrie 2012⁴⁵. Acesta cuprinde acțiuni privind îmbunătățirea: transparenței în procesul decizional; administrării vamale, taxelor și plăților/impozitelor ce afectează importurile; cotelor și licențierea importului; măsurilor sanitare și fitosanitare în domeniul agriculturii; standardelor și reglementărilor tehnice; procedurilor de evaluare a conformității; cerințelor de certificare; drepturilor de proprietate intelectuală.

Trebuie de menționat faptul că barierele netarifare distorsionează mai puternic comerțul decât barierele tarifare.

5.3 Bariere tehnice

Barierile tehnice în calea comerțului (TBT) reprezintă cea mai largă categorie de măsuri netarifare cu care se confruntă exportatorii. Acest domeniu este unul din cele mai dificile de realizat, deoarece necesită un volum enorm de lucru și un efort financiar considerabil. Numai în domeniul standardizării urmează să fie adoptate circa 20 000 de standarde.

Potrivit Ministerului Economiei, trecerea de la standardele sovietice bazate pe GOST-uri la cele europene tranzitează extrem de lent. Astfel, în anul 2012, Republica Moldova a adoptat doar circa 3711 de standarde europene conforme cu standardele naționale. De asemenea, au fost extrase 177 de Standarde Naționale conflictuale cu cele europene, au fost transpuse în legislația națională 19 directive ale Noii Abordări și au fost elaborate și aprobate 9 reglementări tehnice.

Pentru facilitarea procesului de eliminare a barierelor tehnice în calea comerțului, inclusiv și comerțul cu produse agroalimentare, Republica Moldova a ratificat *Acordul privind Barierele Tehnice în Calea Comerțului*. Acesta are drept scop fundamental de a asigura ca regulamentele și standardele tehnice, ce includ cerințe pentru împachetare, marcare și etichetare, precum și proceduri utilizate pentru evaluarea conformității cu aceste regulamente, cerințe și standarde să nu fie formulate și aplicate astfel încât să creeze obstacole inutile în calea comerțului. Scopul menționat poate fi realizat în cazul în care țările utilizează, atunci când este adecvat și posibil, standardele internaționale pentru formularea regulamentelor lor tehnice sau pentru elaborarea standardelor naționale voluntare.

Regulamentele tehnice și standardele industriale pot varia de la țara la țară. În cazul în care există prea multe standarde diferite, acestea pot crea dificultăți producătorilor și exportatorilor. Dacă standardele sunt stabilite în mod arbitrar, ele pot fi utilizate ca scuză pentru protecționism. Astfel de standarde pot deveni obstacole în calea comerțului.

⁴⁴ Hotărârea Guvernului nr. 824 din 07.11.2011 pentru aprobarea Planului de acțiuni privind eliminarea barierelor netarifare în calea comerțului // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 192-196/903 din 11.11.2011*

⁴⁵ Hotărârea Guvernului nr.753 din 08.10.2012 pentru aprobarea modificărilor ce se operează în Planul de acțiuni privind eliminarea barierelor netarifare în calea comerțului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.824 din 7 noiembrie 2011 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 212-215/811 din 12.10.2012*

Principalele organizații care redactează standardele internaționale sunt: Organizația Internațională pentru standardizare (ISO); Comisia Electrotehnică Internațională (CEI); Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor (ITU); și Comisia Codex Alimentarius.

Conform calculelor raportului *"Evaluarea impactului comerțului asupra dezvoltării durabile în sprijinul negocierilor ZLSAC dintre UE și, respectiv, Georgia și Republica Moldova"*, se estimează, pe termen scurt, creșterea venitului național în UE și Moldova cu 71 mil. EUR și respectiv 75 mil. EUR, asupra căruia o influență sporită va avea reducerea barierelor netarifare și îmbunătățirea măsurilor sanitare și fitosanitare, care reprezintă 35 mil. EUR pentru țara noastră și 62 mil. EUR pentru UE.⁴⁶

⁴⁶ Trade Sustainability Impact Assessment in support of negotiations of a DCFTA between the EU and Georgia and the Republic of Moldova, Final report, 2012, p. B34. Disponibil la: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/november/tradoc_150105.pdf

VI. EVALUAREA COPETITIVĂȚII EXPORTURILOR AGROALIMENTARE MOLDOVENEȘTI PE PIAȚA COMUNITARĂ

Evaluarea competitivității exporturilor agroalimentare moldovenești pe piața comunitară a fost realizată de autori în baza avantajelor competitive ale acestora, precum și a factorilor care influențează asupra nivelului redus de competitivitate pe piața comunitară, determinate în general de specialiștii MAIA.

6.1 Avantajele competitive ale produselor agroalimentare moldovenești

Avantajele competitive ale produselor agroalimentare moldovenești și factorii de influență sunt:

- Fertilitatea ridică a solurilor și suprafața mare a terenurile agricole, care reprezintă circa 75% din teritoriul țării;
- Concentrarea populației în zonele rurale, unde agricultura este principala sursă de ocupație și venit;
- Existența forței de muncă ieftine;
- Dezvoltarea sectorului agroalimentar datorită realizării reformelor agrare în ultimul deceniu;
- Existența de preferințe (produse agroalimentare) pentru majoritatea piețelor de export;
- Creșterea potențialului de export cu produse agroalimentare, în special cel al vinurilor, fructelor și nucilor, legumelor, cerealelor, floarea soarelui, semințelor de rapiță etc.;
- Costuri de producție, transport și distribuție mai mici decât cele de pe piețele externe;
- Implementarea cu succes a sistemelor de management al calității pentru a corespunde standardelor de europene de calitate și siguranță a produselor agroalimentare (ISO -managementul calității și HACCP - analiza riscurilor și punctelor critice de control, de către companii de procesare a produselor alimentare.

6.2 Nivelul redus de competitivitate: factori de influență

Potrivit specialiștilor MAIA, nivelul redus de competitivitate al produselor agroalimentare moldovenești pe piețele UE este determinat de următorii factori de influență:

- Structura organizatorică slab dezvoltată a producătorilor din Moldova împiedică accesul pe piață a fermierilor (asociații voluntare – grupuri de producători);
- Lipsa de cooperare și organizare a fermierilor din Moldova împiedică capacitatea lor de a se integra în lanțurile de aprovizionare și de a profita eficient de potențialele oportunități de piață;
- Lipsa de conformitate a unor elemente semnificative din sectorul de procesare agroalimentar cu cerințele UE privind siguranța alimentară și calitatea limitează accesul sectorului agroalimentar pe piețele UE;
- Deficiențele actuale din sistemul de management al siguranței alimentare a țării constituie impedimente de acces a produselor agroalimentare moldovenești pe piețele UE;
- Potențialul economic și comportamentul (managerial, comercial, investițional, economico-financiar) al agenților economici;
- Starea mediului concurențial;
- Condițiile cererii (gama sortimentală și calitatea produselor solicitate preponderent, standardele de calitate);
- Legăturile cu industriile de prelucrare (calitatea și prețul inputurilor);
- Crizele economice, costurile mari la inputuri (fertilizanți, combustibil, mașini) pe unitate de produs și productivitatea joasă la hectar;
- Accesul insuficient la inputuri de calitate înaltă – constrângere pentru competitivitatea într-un număr de subsectoare;
- Prețurile locale de care beneficiază producătorii agricoli sunt cu mult mai scăzute decât cele internaționale, fapt ce afectează rentabilitatea agriculturii;
- Ritmurile lente de modernizare a întreprinderilor din industria de prelucrare (majoritatea fabricilor sunt dotate cu echipament învechit, iar producția nu corespunde standardelor europene);

- Calitatea joasă a produselor determină prețuri scăzute de vânzare și oportunități limitate pe piață;
- Veniturile joase din vânzări împiedică procesul de modernizare și îmbunătățire a calității;
- Ocuparea forței de muncă în agricultură se află în ușor declin, migrarea populației din zonele rurale (urban, străinătate);
- Condițiile climaterice nefavorabile (secetele din ultimii ani - 2007, 2009 și 2012); accesul insuficient la irigare, nivelul scăzut de aplicare a tehnologiilor agricole moderne (soiuri rezistente la secetă, instrumente de protecție anti-grindină), lipsa unor sisteme de asigurare inovatoare în agricultură (programe de asigurare index-based pentru riscuri meteorologice);
- Reducerea din recolte și animale;
- Blocaje legate de competitivitate și piață (sectorul zootehnic);
- Rentabilitatea scăzută a sectorului agricol este determinată de poziția dominantă a culturilor cu valoare redusă în producția agricolă în detrimentul culturilor cu valoare înaltă (7 produse: cereale, struguri, legume, fructe, carne de porcine, lapte, păsări de curte – 90%);
- Structura duală fragmentată a întreprinderilor agricole (sectorul corporativ și sectorul particular) – determină competitivitatea redusă;
- Producția agricolă a Republicii Moldova este în întregime dependentă de importul de agro-chimice, semințe și combustibili;
- Ponderea limitată a investițiilor în agricultură rămâne o presiune suplimentară asupra competitivității pe termen lung a sectorului;
- Ponderea limitată a capitalului străin în investiții active pe termen lung;
- Sistemul de învățământ agricol din Moldova este în măsură depășit prin aplicarea planurilor de învățământ și programelor școlare, resurselor de formare și predare moștenite de la sistemul sovietic;
- Lipsa programelor pentru instruirea fermierilor care își desfășoară activități independente de antreprenori agricoli.

Conform informației prezentate de MAIA, infrastructura post-recoltă pentru produsele în stare proaspătă, în Republica Moldova este slab dezvoltată (numărul redus de frigidere existent în prezent asigură păstrarea doar a circa 35% din volumul de producere a merelor și strugurilor în perioada rece a anului). Cu toate acestea, în ultimii 5-6 ani a fost extinsă capacitatea frigiderele, constituind o prioritate pentru sectorul horticol moldovenesc. Astfel, capacitatea funcțională a frigidelor s-a dublat în perioada 2004-2012, constituind în prezent circa 135 mii tone distribuită în circa 250 de frigidere.⁴⁷

Exportatorii moldoveni nu pot îndeplini cerințele standardelor internaționale privind sortarea produselor, deoarece există foarte puține linii de sortare și ambalare, fiind utilizată în mare parte sortarea manuală, care nu este o alternativă viabilă din cauza productivității reduse.

Potrivit specialiștilor MAIA, perceperea taxei vamale de 15% din valoarea panourilor de izolare din poliuretan – cel mai mare element de cost pentru construcția frigidelor reprezintă o barieră adițională. Această taxă nu este justificată în condițiile în care nu există producere de panouri din poliuretan pe teritoriul Republicii Moldova.

Majoritatea grupurilor de producători (ex: cooperativele de întreprinzători) nu dispun de active fixe îndeajuns care ar servi drept gaj la contractarea unor credite pe termen lung.

6.3 Creșterea competitivității: acțiuni ce se impun

Conform specialiștilor MAIA, producătorii agricoli autohtoni urmează să se conformeze la o serie de sarcini pentru a asigura durabilitatea activității și accesul produselor agroalimentare pe piețele țărilor membre ale UE. În acest sens sunt necesare următoarele:

- Adaptarea standardelor de marketing agricol ale țării la cele ale UE (mod corect de formare a prețurilor, promovare eficientă a produselor, respectarea cerințelor de calitate, de siguranță alimentară și de ambalare, piețe de desfacere accesibile);

⁴⁷ Calcule efectuate în baza rapoartelor USAID, MAIA și AIPA

- Necesitatea de a facilita intrarea exportatorilor moldoveni pe piețe externe și simplificarea procedurilor vamale;
- Crearea unor piețe separate accesibile pentru micii producători locali;
- Crearea unui sistem unic de control pentru a evita confuziile, birocrăția excesivă și pentru a reduce cheltuielile suportate de stat;
- Adaptarea producției agricole la condițiile pieței;
- Planificarea producției cu accent deosebit pe cantitate și calitate;
- Utilizarea în comun a clădirilor, mașinilor și utilajelor;
- Aprovizionarea în comun cu mijloace de producție;
- Consolidarea și modernizarea sectorului productiv prin investiții tangibile și intangibile;
- Implementarea normelor și standardelor europene;
- Accesul pe noi piețe și internaționalizarea;
- Îmbunătățirea eficienței energetice și valorificarea resurselor regenerabile de energie;
- Participarea la târguri și expoziții;
- Deschiderea reprezentanțelor comerciale;
- Îmbunătățirea cadrului legal ce reglementează relațiile comercial-economice;
- Petrecerea seminarelor, meselor rotunde pentru familiariza noii exportatori cu piața UE și practicile de afaceri utilizate;
- Crearea unei baze de date ce va conține oportunitățile de afaceri existente pe piața UE, precum și cererile companiilor ce activează pe aceste piețe;
- Crearea centrelor pentru acumularea informației private, piața și tehnologiile aplicate;
- Realizarea campaniilor de promovare a imaginii țării și produselor;
- Inițierea și desfășurarea acțiunilor de afaceri în domeniu pe piețele țintă etc.;
- Achiziționarea și utilizarea unei infrastructuri comune post-recoltă de către grupurile de producători agricoli dintr-o localitate/regiune (dezvoltarea infrastructurii post-recoltă ar permite disponibilitatea capacităților de păstrare la rece și în cele din urmă efectuarea livrărilor în perioada extra-sezon, când se înregistrează prețuri mai mari).
- Implementarea și certificarea sistemelor de management al calității;
- Implementarea și certificarea sistemelor de management de mediu;
- Certificarea voluntară și etichetarea eco a produselor și serviciilor;
- Susținerea dezvoltării și acreditării laboratoarelor de încercări/analize, etalonare metrologică.

După intrarea în vigoare a ALSAC, marea majoritate a produselor agroalimentare moldovenești vor avea acces pe piața UE cu scutire de taxe vamale. Pentru bunurile agricole au fost făcute concesii ambițioase atât pentru Republica Moldova, cât și pentru UE, luând în considerare aspectele sensibile specifice. Astfel, cote pentru tarifele duty-free au fost acordate Moldovei de UE pentru cereale, carnea de porc și de pasăre, produse lactate și un număr de produse adiționale. La rândul său Moldova, a acordat cote pentru tarife duty-free și eliminarea progresivă a taxelor vamale, realizarea căreia va urma parcursul unei perioade de tranziție mai îndelungate, de maxim 10 ani.⁴⁸ Aceasta înseamnă că pentru produsele agroalimentare mai sensibile ALSAC oferă mai mult timp pentru a se adapta la un mediu mai competitiv, interval în care consumatorilor li se oferă o alegere mai vastă de produse la prețuri mai mici și calitate sporită.

Totodată, Republica Moldova nu va trebui să liberalizeze complet piața, ci doar să deschidă anumite cote pentru anumite sectoare mai sensibile (ex: produse animaliere, lactate, etc.). Aceasta înseamnă că pentru zonele sensibile chiar și după implementarea acestui Acord, nu va crește masiv prezența europeană de produse. Mai mult decât atât, ALSAC prevede o clauză prin care după trei ani după începerea implementării Acordului, se dă posibilitatea ambelor părți să rediscute anumite aspecte în funcție de faptul cum evoluează comerțul cu produse.

⁴⁸ Zona de liber schimb aprofundat și cuprinzător UE-Republica Moldova, Ghid explicativ, p. 4. Disponibil: <http://www.infoeuropa.md/politici-comerciale/zona-de-liber-schimb-afundat-si-cuprinzator-ue-rm/>

VII. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE MARKETING AGRICOL ÎN PERSPECTIVA SEMNĂRII ALSAC ÎNTRE RM ȘI UE

Standardele publice de marketing ale UE sunt stabilite în mare parte de Regulamentul Consiliului 1234/2007⁴⁹ precum și de reglementări sectoriale (sistemul de directive pe verticală). Acestea cuprind reglementări care stabilesc:

- definirea/stabilirea "identității produsului";
- standardele minime pe produs;
- metode de producere;
- categoriile de produse;
- cerințele de ambalare;
- instrumente de raportare a prețurilor.

Cele mai importante grupuri de produse agroalimentare pentru care se aplică standarde de marketing agricol ale UE sunt: carnea de bovină; fructe și legume; zahăr; lapte; produse alcoolice; cacao și produse de ciocolată; ouă; suc de fructe; vin; miere de albiși; carne de pasăre.

Sistemul de marketing agricol este necesar din următoarele considerente:

- asigură accesul fermierilor la cunoștințe, servicii, tehnologii și mecanisme de asigurare a finanțării;
- asigură calitatea și siguranța alimentelor prin stabilirea unui sistem adecvat de reglementare, control și inspecție;
- asigură accesul fermierilor la echipamentul de know-how, facilități și echipament post-recoltare.

Infrastructura de marketing agricol în Republica Moldova este slab dezvoltată, ceea ce duce la constrângeri majore în calea modernizării și dezvoltării sectorului agroalimentar, al sporirii competitivității produselor moldovenești, precum și a veniturilor agenților economici și a statului.

Probleme cu care se confruntă infrastructura de marketing agricol din Moldova sunt:

- insuficiența cunoștințelor și practicilor corespunzătoare de marketing și promovare a producției pe piețele locale și de export;
- dezvoltarea slabă a infrastructurii și practicii moderne post-recoltare, prelucrare, sortare, depozitare, păstrare și transportare a producției agroalimentare;
- accesul limitat și anevoios al exportatorilor la piețele de export în legătură cu procedurile complicate și costisitoare de trecere a produselor agroalimentare prin punctele vamale;
- accesul limitat al producătorilor mici și mijlocii la piețele și canalele de distribuție externe, precum și pe cele locale.

MAIA a elaborat politici în materie de asigurare a infrastructurii de marketing agricol, inclusiv de suport a producătorilor agricoli. În acest sens, ministerul întreprinde următoarele măsuri:

- armonizarea continuă a legislației privind siguranța alimentelor și a măsurilor sanitare și fitosanitare;
- axarea măsurilor de subvenționare pe stimularea și sprijinul proiectelor investiționale în agricultură;
- lansarea și susținerea proiectelor de dezvoltare a infrastructurii post-recoltare, inclusiv de creare a pieței agricole angro și acordarea loturilor de pământ necesare în acest sens;
- susținerea sistemelor de extensiune și instruire în agricultură;
- stimularea dezvoltării structurilor asociative în sector;
- organizarea și susținerea participării producătorilor agricoli în cadrul expozițiilor internaționale, precum și ca co-organizator a expozițiilor de specialitate organizate în țară.

Un moment important în dezvoltarea infrastructurii de marketing agricol al Republicii Moldova a fost lansarea în septembrie 2007 a Sistemului Informațional de Marketing Agricol (SIMA) elaborat în cadrul Proiectului "Suport la Dezvoltarea Sectorului Rural prin Fortificarea Capacității Serviciului de Extensiune", implementat de Universitatea Agricolă Cehă din Praga în strânsă cooperare cu Agenția Națională de Dezvoltare Rurală

⁴⁹ Regulamentul CE nr. 1234/2007 al Consiliului din 22 octombrie 2007 de instituire a unei organizări comune a piețelor agricole și privind dispoziții specifice referitoare la anumite produse agricole ("Regulamentul unic OCP") // Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 299 din 16.11.2007

(ACSA) datorită suportului financiar al Ministerului Ceh a Afacerilor Externe.⁵⁰ Scopul principal al sistemului este sporirea avantajelor competitive a sectorului agricol din Moldova în contextul perspectivei de integrare în UE. SITA este elaborat pentru furnizarea informației operaționale tuturor operatorilor din sectorul agroalimentar cu privire la produse și mijloace de producere agricole, servicii de marketing și piețe disponibile de desfacere a produselor agricole. Sistemul, de asemenea, tinde să faciliteze stabilirea relațiilor de comerț și cooperare dintre companiile agroalimentare moldovenești și companiile similare din Republica Cehă, cât și stabilirea legăturilor directe cu sisteme similare din statele vecine și organizații specializate.

Accesul pe noi piețe depinde preponderent de implementarea sistemului integrat de management al calității și nu de investiții majore în marketing. Crearea rețelei de marketing al produselor de calitate implică încheierea de contracte între întreprinderile de prelucrare și producătorii de materie primă în vederea furnizării unor volume de produse specificate, folosind mijloace de producție și tehnologii speciale. Astfel, va fi necesară atragerea și implicarea partenerilor comerciali internaționali.

⁵⁰ Sistemul Informațional de Marketing Agricol (SIMA) a fost elaborat în cadrul Proiectului “Suport la Dezvoltarea Sectorului Rural prin Fortificarea Capacității Serviciului de Extensiune”. Disponibil: <http://www.acsa.md/libview.php?l=ro&idc=114&id=252>

VIII. POLITICA AGRICOLĂ COMUNĂ A UE ȘI SPRIJINUL ACORDAT RM PENTRU DEZVOLTAREA AGROALIMENTARĂ

În procesul de integrare europeană Republica Moldova urmărește alinierea politicilor agricole cu cele europene. În prezent, abordările și politicile de subvenționare în Republica Moldova diferă considerabil de cele din UE. Acest lucru este determinat de influența a o serie de factori, printre care cu o amprentă mai mare fiind inconsistența politicilor de subvenționare autohtone și insuficiența mijloacelor financiare necesare pentru aplicarea unor politici similare celor europene.

Pentru dezvoltarea agriculturii într-un mediu rural sănătos, susținerea fermierilor și sprijinirea piețelor, UE a creat *Politica agricolă comună (PAC)*, care este determinată de numărul mare al populației țărilor comunitare implicate în agricultură.

Principalele obiective ale acesteia sunt de a asigura un nivel de trai echitabil pentru agricultori și o aprovizionare stabilă cu alimente inofensive, la prețuri accesibile pentru consumatori.

Importanța deosebită a PAC în cadrul construcției comunitare este reflectată prin câteva *trăsături distincte*⁵¹:

- Este o politică prin excelență integraționistă, în mai mare măsură chiar decât piața internă unde standardele armonizate le-au înlocuit doar în proporție de circa 10% pe cele naționale. În ce privește PAC, politicile agricole naționale au fost înlocuite, pentru marea majoritate a producției agricole, de reglementări comune de funcționare a piețelor și comercializare a produselor;
- Este o politică mare consumatoare de resurse financiare. Politica agricolă consumă, prin sistemul complex de subvenții și alte stimulente financiare, circa jumătate din bugetul comun, cealaltă mare consumatoare fiind politica regională;
- În sfârșit, organizațiile producătorilor agricoli au căpătat o influență foarte puternică asupra guvernelor în timpul războiului, pe care ulterior și-au păstrat-o, iar pe parcursul dezvoltării PAC, și-au consolidat-o. Concepția însăși a PAC, de protejare a veniturilor producătorilor agricoli, a avut o contribuție însemnată la consolidarea poziției acestor organizații.

Bugetul PAC este cheltuit în 3 moduri diferite:

- *Ajutor social pentru fermieri* - care primesc plăți directe, cu condiția să se conformeze la standarde stricte de siguranță alimentară, protecția mediului, sănătatea și bunăstarea animalelor. Aceste plăți sunt finanțate integral de către UE și reprezintă 70% din bugetul PAC;
- *Dezvoltarea mediului rural* - măsuri pentru sprijinul fermierilor în modernizarea fermelor pentru a deveni mai competitivi, protejând totodată mediul, și să contribuie la prosperitatea comunităților rurale. Aceste plăți sunt finanțate parțial de către țările membre și reprezintă aproximativ 20% din bugetul PAC;
- *Sprijin piețelor* - de exemplu, atunci când vremea rea destabilizează piețele. Aceste plăți reprezintă mai puțin de 10% din bugetul PAC.

Specificul finanțării PAC – are loc într-un cadru financiar multianual pe o perioadă de 7 ani.

Actualmente, PAC se află în proces de reformare, care este fundamentat și pe noul parteneriat între UE și fermieri pentru a răspunde mai bine următoarelor *provocări*:

- securitatea alimentară, schimbările climatice și gestionarea durabilă a resurselor naturale, sprijinirea mediului rural și menținerea economiei rurale;
- sprijinirea sectorului agricol pentru a deveni mai competitiv și pentru a face față crizei economice și prețurilor “de la poarta fermei”, care devin tot mai instabile;
- pentru o politică mai echitabilă, mai ecologică, mai eficientă și mai accesibilă.

⁵¹ Zăpodeanu Daniela, Popovici Ioana-Florina. Instrumente financiare ale Politicii Agricole Comune, p. 1. Disponibil: <http://www.oeconomica.uab.ro/upload/lucrari/820062/56.pdf>

În cadrul viitoarei PAC, toate aspectele legate de această politică ar trebui să fie modificate pentru a face față provocărilor menționate mai sus. Astfel, plățile directe către fermierii vor: reflecta mai bine serviciul public oferit de agricultori (de exemplu, eforturile de a proteja mediul înconjurător); contribui la sprijinirea agriculturii chiar și în zonele cele mai defavorizate; vor fi distribuite în mod mai echitabil și vor viza fermierii activi. De asemenea, instrumentele de gestionare a pieței vor fi simplificate, politica de dezvoltare a mediului rural se va concentra pe creșterea competitivității și promovarea inovațiilor, precum și vor fi introduse opțiuni noi pentru a ajuta fermierii să facă față volatilității prețurilor și veniturilor.

PAC se face remarcată prin următoarele *aspecte pozitive*:

- continuitatea politicilor;
- eficiența instrumentelor utilizate (durabile);
- planificarea riguroasă.

În domeniul agriculturii, rolul UE a fost întotdeauna acela de a ajuta la:

- asigurarea unei aprovizionări stabile a populației cu alimente sigure și la prețuri convenabile;
- asigurarea unui nivel de viață rezonabil pentru fermierii UE, permițând totodată agriculturii să se modernizeze și să se dezvolte;
- asigurarea continuării practicării agriculturii în toate regiunile UE.

Fermierul european primește subvenția doar în anumite condiții:

- dacă utilizează o suprafață de pământ eligibilă;
- dacă deține pentru această suprafață de pământ un drept de plată;
- dacă îndeplinește anumite condiții de mediu și dacă a depus cerere în ultimii trei ani.

Ideea de bază a politicii comunitare în domeniul agroalimentar este motivarea fermierului de a se racorda la semnalele pieței, de a produce ceea ce se cere pe piață.

În prezent, în UE, subvențiile care se acordă sub formă de plăți directe se ridică la aproximativ 63 EUR/hectar. Țările noi membre nu vor primi de la început același nivel al plăților pe hectar. Acestea vor ajunge la nivelul amintit treptat, începând cu 25% din nivelul mediu european la data de 30 aprilie 2003 (când s-a aprobat perspectiva financiară) și crescând anual cu câte 5% în primii 3 ani după aderare, după care cu 10% anual, până la atingerea nivelului respectiv. În acest sens, România a negociat un pachet financiar de 881 mil. EUR pentru plăți directe în 2007 și 2008.⁵²

Agricultorii moldoveni sunt subvenționați în medie cu 18 EUR per hectar, în timp ce agricultorii europeni – în medie cu 250 EUR per hectar.

Pentru a sprijini țările terțe (inclusiv țările candidate și țările în proces de aderare) în conformarea cu cerințele PAC și alte politici sectoriale în cadrul diferitelor tipuri de integrare economică, UE a folosit o serie de instrumente. Astfel, UE oferă sprijin țărilor terțe pentru dezvoltarea agroalimentară în scopul integrării economice. Unul dintre cele mai semnificative și relevante instrumente de sprijin pentru Moldova a fost aplicat în cadrul pregătirii noilor state membre pentru integrarea în piața unică – SAPARD.⁵³

SAPARD reprezintă programul de pre-aderare la UE pentru dezvoltarea agriculturii și a mediului rural introdus inițial în 1999. În scopul atingerii obiectivelor sale generale, acesta a oferit sprijin pentru investiții în dezvoltarea agriculturii și a mediului rural. SAPARD a fost axat pe următoarele priorități din sector:

- investiții în exploatațiile agricole;
- îmbunătățirea procesării și marketingul produselor agricole și piscicole;
- îmbunătățirea structurilor controlului de calitate, veterinar și fitosanitar, în interesul calității alimentelor și protecției consumatorului;
- metode de producție agricolă destinate să protejeze mediul și să mențină peisajul rural și diversificarea activităților economice;

⁵² Porumbăcean Claudiu. Politica Agricolă Comună a Uniunii Europene și aplicarea acesteia în România, p. 40. Disponibil: <http://revad.uvvg.ro/files/nr4/3.%20claudiu%20porumbacean.pdf>

⁵³ Proiectul Strategiei de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din Republica Moldova 2014-2020, p. 69-70. Disponibil: <http://www.maia.gov.md/public/files/Proiecte/ProiectStrategiaAgriculturaDezvRur.pdf>

- înființarea serviciilor de asistență și management pentru agricultori;
- constituirea grupurilor de producători;
- îmbunătățirea terenurilor și reparcelare;
- perfecționarea pregătiri profesionale etc.

Întru modernizarea strategică a agriculturii în țările din vecinătatea UE (țările Parteneriatului Estic), printre care și Moldova, aceasta a lansat în 2012 Programul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală pentru țările din vecinătatea UE (ENPARD). Acesta reprezintă o inițiativă de politică nouă, care face parte din angajamentul UE pentru o creștere incluzivă și stabilitate în vecinătatea sa și recunoaște importanța potențială a agriculturii din punctul de vedere al securității alimentare, al producției sustenabile și a ocupării forței de muncă în mediul rural. ENPARD se bazează pe experiența dobândită de UE în procesul de reformare a agriculturii și zonelor rurale în țările aflate în faza de preaderare și va ține cont de diversitatea experiențelor și a eforturilor din țările partenere. De asemenea, ENPARD pune accent puternic pe participarea societății civile și a părților interesate din sector. Programul include asistență pentru țările din vecinătatea UE în pregătirea strategiilor de dezvoltare agricolă și rurală pe termen lung împreună cu toate părțile interesate relevante, precum și în crearea capacităților instituționale necesare la nivel național și local. Dialogul dintre UE și țările partenere în cadrul ENPARD va conduce la programe de lucru multianuale comune, pregătite de țările partenere și convenite cu UE, în cadrul cărora țările să-și definească obiectivele politicilor în materie de agricultură și dezvoltare rurală. Acest dialog va facilita schimburile regionale și va contribui la identificarea acțiunilor-pilot acolo unde va fi necesar.

Odată cu semnarea ALSAC, Republica Moldova va trece prin procesul integrării agriculturii moldovenești în spațiul agroalimentar european și a compatibilizării acestuia cu PAC a UE.

IX. BENEFICIILE ȘI RISCURILE ZLSAC PENTRU SECTORUL AGROALIMENTAR AL RM

Beneficiile Republicii Moldova de pe urma semnării ALSAC vor fi exprimate atât prin proiecte complexe de restructurare, cât și prin susținere financiară. Beneficiile obținute de țara noastră nu sunt doar de ordin material, dar și de ordin organizatoric și de management după principii înalte, care ar ridica standardele de viață ale populației. Avantajele și riscurile ZLSAC pentru sectorul agroalimentar al Republicii Moldova expuse mai jos reprezintă opinia experților REC Moldova, MAIA, Ministerului Economiei, precum și a experților independenți.

Principalele avantaje ale ZLSAC pentru sectorul agroalimentar sunt:

- oferirea unui cadru comercial mai stabil decât preferințele comerciale autonome care sunt revăzute odată la 3 ani și pot fi retrase relativ ușor;
- prezentarea perspectivei unui acces nelimitat, fără restricții tarifare la import pe piața europeană a produselor agricole;
- stimularea modernizării sectorului agroindustrial și a investițiilor atât autohtone, cât și străine;
- sporirea concurenței pe piața externă, fapt ce va contribui la reducerea prețurilor și creșterea diversității și calității produselor;
- oferirea de beneficii pentru agricultori de pe urma implementării proiectelor europene;
- perfecționarea în materie de producere;
- preluarea bunelor practici de gestiune a afacerilor din domeniu de la partenerii europeni și implementarea acestora în Moldova;
- creșterea cu 5% a veniturilor de care vor beneficia producătorii moldoveni pentru produsele agroalimentare livrate pe piața europeană;
- majorarea cu 20% a veniturilor din export pentru produsele agroalimentare;
- diminuarea treptată a dependenței exporturilor moldovenești de piața estică.

Avantajele ZLSAC pentru exportatorii de produse agroalimentare:

- acces nelimitat, fără restricții tarifare și netarifare la export pe piața comunitară a produselor agroalimentare;
- sporirea exporturilor cu produse agroalimentare din Moldova pe piețele UE (în unele studii se estimează că acestea vor crește cu circa 37%⁵⁴);
- perspective clare de dezvoltare și stimularea afacerilor comune (a grupurilor de producători agricoli);
- perspective clare de export a produselor de origine animalieră;
- preluarea standardelor europene și normelor aferente infrastructurii calității;
- acces liber și necondiționat la piața comunitară a serviciilor din domeniul agroalimentar;
- dezvoltarea cadrului juridic național în domeniul concurenței;
- acoperirea și extinderea protecției asupra obiectelor de proprietate intelectuală (mărci de produse, denumiri de origine ale produselor, soiuri de plante);
- consolidarea eforturilor pe ramuri la penetrarea piețelor externe;
- reorientarea de la comerț la producere;
- posibilitatea acordării asistenței tehnice și financiare din partea UE.

Avantajele ZLSAC pentru importatorii de produse agroalimentare:

- acces la rețelele internaționale de distribuție și lansarea afacerilor pe plan internațional;
- creșterea investițiilor străine directe;
- cadrul juridic bilateral constituie baza esențială a dezvoltării relațiilor de afaceri;
- eliminarea barierelor tarifare, netarifare și tehnice din calea comerțului cu produse agroalimentare;
- existența unui mecanism viabil de soluționare a litigiilor.

Avantajele ZLSAC pentru consumatori:

⁵⁴ Tornea Ion. Crearea infrastructurii de marketing agricol în perspectiva semnării Acordului de liber schimb cu UE, p. 1. Disponibil: http://conventia.md/data/files/102_studiu-tornea.pdf

- acces la un asortiment de produse mai extins;
- prețuri reduse în rezultatul intensificării concurenței;
- calitatea mai mare a produselor agroalimentare autohtone și de import.

Aderarea la ZLSAC implică și o serie de riscuri. Acestea privesc ramurile agroalimentare mai puțin competitive și, în același timp, protejate prin tarife vamale care urmează a fi eliminate gradual în anii următori (de exemplu: produsele din carne, lactatele, zahărul, produsele de panificație, sucurile și fructele).

Principalele riscuri legate de crearea ZLSAC între Republica Moldova și UE pentru sectorul agroalimentar sunt:

- imposibilitatea suplinirii condițiilor necesare pentru export (măsuri sanitare/fitosanitare, standarde și reglementări tehnice);
- incapacitatea de a face față competitivității mărfurilor europene;
- incertitudine ce ține de restructurările necesare în sectorul agroalimentar care pot implica impacturi reale la nivel socio-economic;
- dispariția unor sectoare sau întreprinderi care nu vor fi capabile să reziste concurenței de pe piață;
- lipsa unui personal calificat și a echipamentului pentru asigurarea implementării normelor și standardelor;
- lipsa soiurilor de plante și pomi cu performanțe și caracteristici solicitate de piață;
- nerespectarea adecvată a normelor sanitare și garanția investițiilor;
- reducerea cantității produselor agricole;
- lipsa un spectru larg de produse agroalimentare autohtone pe piața locală;
- majorarea costurilor de producție cu 8% în sectorul agricol, determinată de necesitatea de a satisface standardele sanitare și fitosanitare europene;
- reducerea producției agricole cu circa 3%;
- comprimarea forței de muncă din sectorul agroalimentar cu 3% și migrarea acesteia spre alte sectoare economice;
- scăderea prețurilor pentru produsele agroalimentare cu 7,1% pentru uleiuri și grăsimi vegetale și animale, cu 3,4% pentru legume și fructe, cu 2,1% pentru băuturi alcoolice și nealcoolice.

După semnarea ALSAC, pe termen scurt, producătorii și procesatorii din sectorul agroalimentar vor fi afectați de aflusul de produse mai ieftine și mai calitative din UE, în special pentru cei din unele sectoare mai sensibile. Produsele agroalimentare moldovenești sensibile pe piața comunitară sunt: carnea și produsele din carne, producția de ouă, produsele lactate, anumite fructe și legume.

Sporirea importurilor cu produse agroalimentare de pe piețele UE cu 11,1-15,5% va provoca pierderi producătorilor și procesatorilor locali, sau va constitui venituri ratate în urma imposibilității de a comercializa producția proprie (mai ales pentru sectoarele mai sensibile).⁵⁵

Pentru a reduce riscurile semnării ALSAC, MAIA și Ministerul Economiei au propus o serie de *instrumente de protecție*:

- produse excluse de liberalizare;
- contingente tarifare;
- diminuarea treptată sau parțială a tarifelor;
- instrumentul de salvagardare⁵⁶;
- stabilirea pentru unele produse a perioadei de tranziție de 10 ani (prerogativa Republicii Moldova).

⁵⁵ Tornea Ion. Crearea infrastructurii de marketing agricol în perspectiva semnării Acordului de liber schimb cu UE, p. 1 Disponibil: http://conventia.md/data/files/102_studiu-tornea.pdf

⁵⁶ Instrument prin care se permite unui stat membru al UE să deroge temporar de la normele dreptului comunitar atunci când astfel își protejează interese importante și legitime

CONCLUZII ȘI RECOMADĂRI

Ca rezultat a cercetării efectuate venim cu următoarele concluzii:

- În negocierile de aderare a Moldovei la UE, agricultura constituie cel mai vast capitol de negociere. Potrivit experților, sectorul agroalimentar este cel mai expus semnării ALSAC. Cauza de bază a acestei situații ține de competitivitatea redusă a sectorului agroalimentar național. În prezent, randamentele în agricultura locală sunt cu mult sub media europeană, iar în comparație cu unele state ale UE, acestea sunt mai reduse de 2-3 ori;
- Instituirea ZLSAC cu UE va avea o influență semnificativă pentru sectorul agroalimentar al Moldovei, marcată de liberalizarea deplină a pieței UE pentru produsele moldovenești. ZLSAC va permite o creștere semnificativă a bunăstării cetățenilor și a nivelului de producție al economiei. Exporturile din Moldova vor deveni mai competitive în toate direcțiile geografice, în timp ce efectele de diversiune comercială vor fi relativ limitate;
- Reducerea tarifelor vamale va contribui la ieftinirea produselor importate în Republica Moldova, fapt ce va genera scăderea prețurilor, va întări concurența și va spori diversitatea și calitatea produselor, fapt ce va implica mai multe avantaje pentru consumatori. De asemenea, reducerea tarifelor vamale ar putea asigura efecte dinamice pe termen lung, materializate prin creșterea investițiilor străine și printr-un transfer tehnologic mai viguros dinspre țările dezvoltate către Moldova, ajutând, astfel, țara să-și reducă decalajul tehnologic și de productivitate a muncii față de membrii UE;
- Semnarea ALSAC va mobiliza producătorii locali în respectarea standardelor de securitate alimentară viabile pentru UE, precum s-ar putea obține pentru dezvoltarea ramurilor de producere în Moldova. UE oferă oportunități de export, dar producătorii trebuie să depună eforturi ca să adopte standarde de calitate și să se alinieze la cerințele comunitare;
- ZLSAC va contribui la stimularea activității antreprenoriale și la îmbunătățirea imaginii țării ca destinație pentru afaceri. Reducerea barierelor la importurile din UE va spori competitivitatea tehnologiilor europene pe piața Republicii Moldova și va oferi suport pentru modernizarea tehnologică a sectorului agroalimentar;
- Sectorul agroalimentar a rămas destul de protejat, ceea ce îl face vulnerabil la liberalizarea comerțului. În general, problema nu se pune în armonizarea legislației cu cea a UE, dar la implementarea reformelor în domeniu;
- Nivelul redus de conformitate cu standardele UE a subminat competitivitatea internă și externă a producătorilor agricoli moldoveni, lăsându-i dependenți de piețele estice. Intrarea produselor agroalimentare autohtone pe piața UE este posibilă doar prin conformarea cu cerințele de calitate și securitate alimentară;
- Exportatorii moldoveni se ciocnesc de tarife vamale destul de mici pe piețele europene, beneficiind de acces liber, cu excepția unor produse agricole sensibile;
- Sectoarele din domeniul agroalimentar cu cele mai bune progrese, care se pot adapta cerințelor UE sunt sectorul horticola (mere, pere, roșii, cereale), cel viti-vinicol (struguri și băuturile alcoolice din struguri), și produselor din carne de pui și ouă. Rezultate mai slabe sunt înregistrate în sectorul produselor din carne de ovine, bovine și porcine. De asemenea, un alt sector sensibil este cel al zahărului produs în Republica Moldova;
- Infrastructura subdezvoltată de marketing creează constrângeri în calea modernizării sectorului agroalimentar, al sporirii competitivității produselor moldovenești și implicit creșterea veniturilor agenților economici și a statului;
- Calitatea joasă a produselor determină prețuri scăzute de vânzare și oportunități limitate pe piață, iar veniturile joase din vânzări împiedică procesul de modernizare și eforturile de îmbunătățire a calității;
- Performanțele sectorului agricol și agroalimentar moldovenesc sunt relativ-modeste, comparativ cu potențialul său natural;
- MAIA a atins careva progrese în domeniul transpunerii legislației comunitare în legislația națională. Însă, obiectivul procesului de aproximare include în mod normal nu doar încorporarea legislației comunitare, dar și o restructurare instituțională completă;

- Pentru a reduce riscurile semnării Acordului, MAIA și Ministerul Economiei au propus o serie de instrumente de protecție a pieței locale: produse excluse de liberalizare; contingente tarifare; diminuarea treptată sau parțială a tarifelor; instrumentul de salvagardare; stabilirea pentru unele produse a perioadei de tranziție de 10 ani;
- Unii producători, care se vor dovedi a fi necompetitivi, vor fi forțați să plece de pe piață. Însă, în așa mod, aceștia vor face loc altor companii, capabile să producă mai calitativ și mai eficient. Astfel, consumatorii vor avea acces la o gamă mai largă de produse mai calitative și, în același timp, mai ieftine;
- Acordul deschide accesul la fondurile europene și va contribui în mod esențial la dezvoltarea sectorului agroalimentar autohton. Din Fondul pentru dezvoltare a agriculturii și mediul rural am putea beneficia de finanțare pentru dezvoltarea ramurilor de producere și a asigurării calității și competitivității produselor moldovenești pe piața externă;
- Semnarea Acordului nu reprezintă un risc imediat pentru producătorii locali din perspectiva că taxele de import vor fi păstrate, astfel piața moldovenească nu va fi invadată de produse străine;
- Efectul ALSAC depinde în mare măsură de comunicarea dintre Guvern și sectorul privat. Succesul acestuia este condiționat de gradualismul intrării în vigoare a diferitor prevederi, deoarece odată ce Acordul va fi semnat va avea diferite clauze – unele vor intra în vigoare imediat, iar altele gradual pe o perioadă de maxim 10 ani din momentul semnării și intrării în vigoare.

În baza cercetărilor efectuate și a concluziilor stabilite se aduc recomandări pentru Guvern și MAIA (inclusiv pentru sistemul sanitar și fitosanitar și infrastructura de marketing agricol), precum și pentru producătorii agricoli și agenții economici. Recomandările aparțin experților REC Moldova, MAIA, Ministerului Economiei, funcționarilor administrației publice locale și experților independenți. De asemenea, studiul conține și recomandările formulate în cadrul meselor rotunde organizate la 23.05.2011 și respectiv la 12.12.2013 în cadrul proiectului *"Convenția Națională pentru Integrare Europeană"*, implementat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale "Viitorul", Asociația pentru Politică Externă și Centrul Analitic Independent Expert-Grup, cu susținerea financiară a Ministerului Afacerilor Externe al Slovaciei. Ultima masă rotundă a fost sub genericul *"Perspectivele sectorului agroalimentar ca urmare a parafării Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător"*. Recomandările din cadrul acestor evenimente au fost formulate și votate de Grupul de lucru pentru agricultură și dezvoltare regională al Convenției Naționale pentru Integrare Europeană, format din funcționarii ai administrației publice centrale și locale și experți independenți.

Astfel, *pentru Guvern și MAIA se recomandă:*

- Îmbunătățirea comunicării cu publicul pe tematici privind agricultura, care ar permite evitarea dramatizării consecințelor ZLSAC asupra sectorului agroalimentar al țării;
- Revizuirea strategiilor guvernamentale care exclud agricultura din lista de priorități strategice ale țării;
- Armonizarea continuă a cadrului legal și normativ în concordanță cu cel al UE și reformarea cadrului instituțional;
- Elaborarea politicilor în domeniul susținerii producătorilor agricoli și asigurarea implementării lor;
- Îmbunătățirea colectării informației referitor la sectorul agroalimentar ca prioritate stringentă, deoarece din cauza ne-reflectării corecte a informației din domeniu, multe decizii ar putea să conducă la rezultate contrare așteptărilor;
- Elaborarea sistemelor de marketing și informare, investiții în traininguri pentru producători, procesatori, exportatori referitor la cerințele și standardele piețelor externe, condițiile de acces a acestor piețe, evoluția prețurilor etc.;
- Instituirea de reguli unitare, care să asigure calitatea produselor, potrivit cerințelor pieței, precum și protecția și conservarea calității mediului;
- Crearea cooperativelor și asociațiilor de marketing și susținerea lor prin politici fiscale și legislație care să faciliteze asocierea producătorilor mici și mijlocii;
- Eliminarea tuturor barierelor la exportul produselor agricole;
- Ajustarea sistemului național de infrastructură a calității la cerințele UE;
- Crearea unui sistem unic de control al calității produselor agro-alimentare pentru a reduce confuziile, birocrăția excesivă și cheltuielile suplimentare suportate de stat;

- Îmbunătățirea competitivității sectorului agroalimentar prin restructurare și modernizare (asupra fermierilor individuali, antreprenorilor și companiilor de procesare agricolă);
- Pentru ca sectorul agroalimentar autohton să devină competitiv, sunt necesare măsuri și acțiuni prioritare, atât în sectorul vegetal, cât și în cel zootehnic și al prelucrării cărnii și laptelui;
- Susținerea la export a producătorilor care utilizează și exportă produse cu indicații geografice și denumiri de origine;
- Îmbunătățirea trasabilității produselor;
- Edificarea piețelor en-gros regionale.

Pentru sistemul sanitar și fitosanitar se aduc următoarele recomandări:

- Acordarea de suport bugetar și instituțional suficient pentru accelerarea ajustărilor standardelor sanitare și fitosanitare la normele comunitare și modernizării sistemului de laboratoare;
- Depunerea eforturilor suplimentare în procesul de modificare și adaptare a sistemului de identificare și trasabilitate a animalelor în scopul implementării noilor sisteme de management al supravegherii sanitar-veterinare;
- Cooperarea și colaborarea strânsă între instituțiile responsabile de implementarea standardelor sanitare și fitosanitare;
- Consolidarea capacităților Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor;

Pentru infrastructura de marketing agricol se recomandă:

- Dezvoltarea infrastructurii de marketing agricol (de colectare, procesare, depozitare, păstrare, transportare) prin facilitarea și stimularea investițiilor private locale și străine, fapt ce va contribui la modernizarea sectorului agroalimentar și la creșterea competitivității produselor moldovenești și implicit a veniturilor agenților economici și a statului;
- Centrarea prioritara a eforturilor pe sectoarele cu avantaj comparativ și potențial de a asigura valoare adăugată înaltă;
- Stabilirea unui sistem unificat de control, pentru a evita lipsa unor coordonări în ansamblu, și a asigura reducerea cheltuielilor de întreținere și implementare, suprapunere în activitate, micșorarea numărului de controale necesare;
- Necesitatea existenței și/sau elaborării unei strategii și în domeniul asigurării politicilor de calitate, nu doar în domeniul siguranței alimentare cu trasarea necesităților de finanțare și a surselor;
- Elaborarea unei strategii de negociere care să includă termeni rezonabili de liberalizare a comerțului pe fiecare grup de produse;
- Menținerea și dezvoltarea în continuare a sistemelor de extensiune agricolă.

Pentru producătorii agricoli și agenții economici se aduc recomandările:

- Implicarea activă în procesul de implementare a standardelor și a reglementărilor UE, precum și adaptarea productivității la standardele europene;
- Adaptarea producției agricole la condițiile pieței și planificarea acesteia cu accent deosebit pe cantitate și calitate;
- Promovarea agresivă a produselor agroalimentare moldovenești cu potențial de export în UE;
- Realizarea creșterii profitului, sporirea calității, a valorilor adăugate a produselor și alinierea la standardele europene prin modernizarea tehnologică și automatizarea procesului de producție; investirea în tehnologii moderne de prelucrare și producere;
- Reducerea rezonabilă a prețurilor de către producători și exportatori pentru obținerea unor contracte pe cantități mari și termen lung;
- Dezvoltarea brandurilor naționale și de sector și creșterea numărului de produse exportate sub brand propriu;
- Crearea grupurilor de producători agricoli (de tipul asociațiilor);
- Crearea de sere tehnologizate care ar permite producerea legumelor în afara sezonului, pentru a reduce riscul importului de produse care ar putea dezavantaja piața locală.

BIBLIOGRAFIE

1. Acte normative internaționale

- 1.1 Acordul de Parteneriat și Cooperare (APC) încheiat între UE și Republica Moldova, semnat la 28 noiembrie 1994 și în vigoare din 1 iulie 1998.
- 1.2 Acordul privind Sistemul Generalizat de Preferințe al UE (GSP plus) încheiat între Republica Moldova și UE în 2005.
- 1.3 Acordul Central European de Comerț Liber (CEFTA) semnat de Republica Moldova la 19 decembrie 2006.
- 1.4 Acordul cu privire la Preferințele Comerciale Autonome (ATP) cu aplicare din 1 martie 2008.
- 1.5 Acordul privind Barierele Tehnice în Calea Comerțului (TBT).
- 1.6 Acordul privind aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare (SPS).
- 1.7 Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ALSAC) între Republica Moldova și UE parafat la summit-ul Parteneriatului Estic de la Vilnius (Lituania) din 28-29 noiembrie 2013 ca parte a Acordului de Asociere dintre Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele sale membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte.
- 1.8 Regulamentul (CE) nr. 980/2005 al Consiliului din 27.06.2005 privind aplicarea sistemului preferințelor tarifare generalizate // *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 169 din 30.06.2005.*
- 1.9 Regulamentul CE nr. 1234/2007 al Consiliului din 22 octombrie 2007 de instituire a unei organizări comune a piețelor agricole și privind dispoziții specifice referitoare la anumite produse agricole ("Regulamentul unic OCP") // *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 299 din 16.11.2007.*
- 1.10 Regulamentul (CE) nr. 55/2008 al Consiliului din 21.01.2008 de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei // *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 20 din 24.01.2008.*

2. Acte normative naționale

- 2.1 Legea nr. 221 din 19.10.2007 privind activitatea sanitar-veterinară // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 125-129/396 din 14.03.2008.*
- 2.2 Legea nr. 113 din 18.05.2012 cu privire la stabilirea principiilor și cerințelor generale ale legislației privind siguranța alimentelor // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 143-148/467 din 13.07.2012.*
- 2.3 Hotărârea Guvernului nr. 955 din 21.08.2007 privind reglementarea importului în Republica Moldova a produselor originare din țările-membre ale Acordului Central European de Comerț Liber (CEFTA) // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 136-140/996 din 31.09.2007.*
- 2.4 Hotărârea Guvernului nr. 1379 din 10.12.2007 cu privire la aprobarea componenței nominale a părții Moldove a Comisiei mixte în cadrul Acordului Central European de Comerț Liber (CEFTA) // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 198-202/1437 din 21.12.2007.*
- 2.5 Hotărârea Guvernului nr. 435 din 28.05.2010 privind aprobarea Regulilor specifice de igienă a produselor alimentare de origine animală // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 85-86/499 din 01.06.2010.*
- 2.6 Hotărârea Guvernului nr. 1125 din 14.12.2010 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Republicii Moldova privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 252-253/1258 din 21.12.2010.*

- 2.7 Hotărârea Guvernului nr. 747 din 03.10.2011 cu privire la aprobarea Strategiei în domeniul siguranței alimentelor pentru anii 2011-2015 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 170-175/828 din 14.10.2011.*
- 2.8 Hotărârea Guvernului nr. 787 din 25.10.2011 cu privire la modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1073 din 19.09.2008 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 182-186/864 din 28.10.2011.*
- 2.9 Hotărârea Guvernului nr. 824 din 07.11.2011 pentru aprobarea Planului de acțiuni privind eliminarea barierelor netarifare în calea comerțului // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 192-196/903 din 11.11.2011.*
- 2.10 Hotărârea Guvernului nr. 507 din 18.07.2012 pentru aprobarea unor norme privind identificarea și trasabilitatea animalelor // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 155-159/574 din 27.07.2012.*
- 2.11 Hotărârea Guvernului nr. 572 din 06.08.2012 cu privire la aprobarea Normei de instituire a unei proceduri pentru notificarea interceptării unui transport sau a unui organism dăunător din alte țări care prezintă un pericol fitosanitar iminent // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 166-169/629 din 10.08.2012.*
- 2.12 Hotărârea Guvernului nr.753 din 08.10.2012 pentru aprobarea modificărilor ce se operează în Planul de acțiuni privind eliminarea barierelor netarifare în calea comerțului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.824 din 7 noiembrie 2011 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 212-215/811 din 12.10.2012.*
- 2.13 Hotărârea Guvernului nr. 793 din 22.10.2012 pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind protecția și bunăstarea animalelor în timpul transportului // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 222-227/855 din 26.10.2012.*
- 2.14 Hotărârea Guvernului nr. 51 din 16.01.2013 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.15-17/89 din 22.01.2013.*

3. Studii, rapoarte, ghiduri, articole, comunicate

- 3.1 Acordul de Liber Schimb RM-UE va impulsiona exporturile moldovenești cu 16% iar PIB-ul va spori cu 5,6%. Disponibil: <http://www.mec.gov.md/comunicate/acordul-de-liber-schimb-rm-ue-va-impulsiona-exporturile-moldovenesti-cu-16-iar-pib-ul-va-spori-cu-5-6/>
- 3.2 Conferința de lansare a proiectului twinning "Suport pentru Moldova în domeniul normelor și standardelor privind siguranța alimentară pentru produsele de origine vegetală" finanțat de UE. Disponibil: <http://www.fito.gov.md/>
- 3.3 Furdui Viorel. Reglementarea exportului de produse agricole în Republica Moldova: evoluții și probleme actuale, p.5. Disponibil: http://old.viitorul.org/public/1470/ro/ST_Furdui++.pdf
- 3.4 IDIS Viitorul, Perju Ion ș.a. Impactul viitorului Acord de Liber Schimb între Republica Moldova și Uniunea Europeană asupra sectorului agroalimentar din Republica Moldova. Septembrie, 2010. Disponibil: <http://infoeuropa.md/agricultura-protectia-mediului/impactul-viitorului-acord-de-liber-schimb-intre-republica-moldova-si-uniunea-europeana-asupra-sectorului-agroalimentar-din-republica-moldova/>
- 3.5 Informație cu privire la produsele moldovenești cu șanse mari de export. Materialul este elaborat de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, în comun cu Misiunile Diplomatice peste hotare, în contextul realizării Prevederilor Planului de acțiuni pentru realizarea Strategiei privind atragerea investițiilor și promovare a exporturilor pentru perioada 2006-2015 (punctul 5.8), precum și ale Planului de acțiuni cu privire la reducerea deficitului balanței comerciale externe. Disponibil: <http://www.mfa.gov.md/gae/Produse%20moldovenesti%20cu%20sanse%20mai%20mari%20de%20export.html>
- 3.6 Luecke, M., Oprunenco, A., Prohnițchi, V. Opțiuni pentru un Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător între Republica Moldova și UE. Ciclul de Studii de Politici [PP/02/2011], Echipa Economică Germană Moldova, Berlin/Chișinău, 2011. Disponibil: http://www.expert-grup.org/old/library_upld/d336.pdf

- 3.7 Ministerul Economiei și Comerțului al Republicii Moldova. Sistemul generalizat de preferințe - oportunități în dezvoltarea comerțului exterior al Republicii Moldova. Chișinău, 2006, p. 9. Disponibil: <http://www.case.com.md/upload/3/GSP%20Plus.pdf>
- 3.8 Platforma tehnologică "M-Cloud" implementată de Centrul Informațional Agricol. Disponibil: <http://www.maia.gov.md/libview.php?l=ro&idc=52&id=15451>
- 3.9 Porumbăcean Claudiu. Politica Agricolă Comună a Uniunii Europene și aplicarea acesteia în România, p.40. Disponibil: <http://revad.uvvg.ro/files/nr4/3.%20claudiu%20porumbacean.pdf>
- 3.10 Sistemul Informațional de Marketing Agricol (SIMA) a fost elaborat în cadrul Proiectului "Suport la Dezvoltarea Sectorului Rural prin Fortificarea Capacității Serviciului de Extensiune". Disponibil: <http://www.acsa.md/libview.php?l=ro&idc=114&id=252>
- 3.11 Tornea Ion. Crearea infrastructurii de marketing agricol în perspectiva semnării Acordului de liber schimb cu UE, p. 1. Disponibil: http://conventia.md/data/files/102_studiu-tornea.pdf
- 3.12 Trade Sustainability Impact Assessment in support of negotiations of a DCFTA between the EU and Georgia and the Republic of Moldova, Final report. Disponibil: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/november/tradoc_150105.pdf
- 3.13 Zăpodeanu Daniela, Popovici Ioana-Florina. Instrumente financiare ale Politicii Agricole Comune, p. 1. Disponibil: <http://www.oeconomica.uab.ro/upload/lucrari/820062/56.pdf>
- 3.14 Zona de liber schimb aprofundat și cuprinzător UE-Republica Moldova, Ghid explicativ. Disponibil: <http://www.infoeuropa.md/politici-comerciale/zona-de-liber-schimb-aprofundat-si-cuprinzator-ue-rm/>

4. Proiecte, planuri, note informative

- 4.1 Proiectul Strategiei de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din Republica Moldova 2014-2020. Disponibil: <http://www.maia.gov.md/public/files/Proiecte/ProiectStrategiaAgriculturaDezvRur.pdf>
- 4.2 Planul de acțiuni UE-Republica Moldova, semnat la Bruxelles la 22 februarie 2005, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 356 din 22.04.2005 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 65-66/412 din 29.04.2005.*
- 4.3 Planul de acțiuni al Republicii Moldova privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1125 din 14.12.2010 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 252-253/1258 din 21.12.2010.*
- 4.4 Planul de acțiuni privind eliminarea barierelor netarifare în calea comerțului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 824 din 07.11.2011 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 192-196/903 din 11.11.2011.*
- 4.5 Notă informativă MEC privind valorificarea contingentelor tarifare acordate de UE pentru anul 2008.
- 4.6 Notă informativă ME privind valorificarea contingentelor tarifare acordate de UE pentru perioada 01.01.2009 – 16.12.2009.
- 4.7 Notă informativă ME privind valorificarea contingentelor tarifare acordate de UE pentru perioada 01.01.2010 – 31.12.2010.
- 4.8 Notă informativă a Camerei de Licențiere privind valorificarea contingentelor tarifare acordate de UE pentru perioada 01.01.2011 – 31.12.2011.
- 4.9 Notă informativă a Camerei de Licențiere privind valorificarea contingentelor tarifare acordate de UE pentru perioada 01.01.2012 – 31.12.2012.

ANEXE

Anexa 1

Exporturile în țările UE cu produse agroalimentare, pe secțiuni și capitole, conform NM, mii USD

Cod NM		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	EXPORT total	62425,4	86155,2	98104,8	99044,4	120688,2	167956,2	179795,5	187571,7	197960,6	217859,7	382420,2	339642,7
I.	Animale vii și produse ale regnului animal	10039,7	5817,5	3402,2	4531,6	5835,2	6599,9	584,6	407,2	203,3	178,8	763,0	1782,0
01	Animale vii	87,6	24,9	108,7	3,4	2,2	21,0	-	2,5	-	-	-	-
02	Carne și organe comestibile	-	-	-	21,5	89,2	10,7	-	-	-	-	2,5	4,4
03	Pește și crustacee, moluște și alte nevertebrate acvatice	143,6	96,6	73,6	107,5	134,9	125,6	96,2	105,7	98,4	108,0	65,2	20,2
04	Lapte și produse lactate; ouă de păsări; miere naturală; produse comestibile de origine animală, nedenumite și necuprinse în altă parte	9798,3	5696,0	3217,4	4380,1	5593,6	6427,2	435,8	123,5	-	-	607,1	1620,0
05	Alte produse de origine animală, nedenumite și necuprinse în altă parte	10,2	-	2,5	19,1	15,3	15,4	52,6	175,5	104,9	70,8	88,2	137,4
II.	Produse ale regnului vegetal	32309,7	45043,7	35032,1	45220,0	65456,2	67320,3	70030,3	84873,6	107306,0	127935,5	219893,7	141079,7
06	Plante vii și produse de floricultură; tuberculi, rădăcini și alte părți similare de plante, flori retezate și alte verdețuri decorative floricole	76,2	55,0	65,0	78,5	160,2	133,9	98,9	79,2	183,2	249,7	266,8	101,2
07	Legume, plante, rădăcini și tuberculi alimentari	380,7	1063,6	280,4	1115,0	2254,2	1588,4	894,0	507,8	484,9	618,4	2062,6	470,4
08	Fructe comestibile și nuci; coji de citrice și de pepeni	16506,2	19994,6	21832,6	24030,3	33508,5	37973,4	46994,4	36090,4	36804,9	49190,8	58950,2	73218,8
09	Cafea, ceai, mate și condimente	1,7	152,6	7,7	200,2	414,8	532,4	469,5	584,8	404,0	462,0	109,9	12,6
10	Cereale	4761,0	17970,7	8007,1	7683,8	15798,6	14566,2	1884,6	13453,8	32690,0	39026,3	47509,7	14536,0
11	Produse ale industriei morăritului; malț; amidon; inulină; gluten de grâu	48,2	804,8	658,3	20,4	209,7	62,2	90,5	260,9	870,4	589,9	3171,2	2192,7
12	Semințe și fructe oleaginoase; semințe și fructe diverse; plante industriale și medicinale; paie și furaje	10535,7	5001,0	4173,4	12032,3	13072,7	12417,4	19485,8	33741,7	35573,4	37570,4	107681,5	50211,6
13	Lac; gume, rășini și alte seve și extracte vegetale	-	1,2	-	-	-	1,0	33,9	54,9	2,8	0,3	-	-

Cod NM		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
14	Materiale pentru împletit și alte produse de origine vegetală, nedenumite și necuprinse în altă parte	-	0,2	7,6	59,5	37,5	45,4	78,7	100,1	292,4	227,7	141,8	336,4
III.	Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală	2421,8	11463,7	18186,9	15473,3	9702,3	21898,6	31645,5	34032,3	23010,1	34170,1	72420,9	86378,7
15	Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală	2421,8	11463,7	18186,9	15473,3	9702,3	21898,6	31645,5	34032,3	23010,1	34170,1	72420,9	86378,7
IV.	Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	17654,2	23830,3	41483,6	33819,5	39694,5	72137,4	77535,1	68258,6	67441,2	55575,3	89342,6	110402,3
16	Preparate din carne, din pește sau din crustacee, moluște sau alte nevertebrate acvatice	7,5	1,3	-	2,4	16,5	2,1	140,1	43,8	1,1	0,1	0,6	-
17	Zahăr și produse zaharoase	3623,0	3384,6	11575,9	3866,8	5796,2	10288,2	2315,3	14208,6	14650,0	3216,3	10898,9	29521,0
18	Cacao și produse din cacao	13,4	151,2	296,5	670,1	1571,7	1366,1	1404,3	1925,5	1932,0	1774,1	1842,4	2033,3
19	Preparate pe bază de cereale, făinuri, amidonuri sau lapte; produse de patiserie	487,6	542,2	802,5	1170,8	1421,7	1629,3	2544,9	4626,1	5037,0	5735,2	9169,2	11246,6
20	Preparate din legume, fructe sau din alte părți de plante	7546,7	7999,1	16622,7	13498,6	15835,5	15408,2	45873,7	15879,6	17958,1	17638,7	33119,1	31397,3
21	Preparate alimentare diverse	324,0	211,6	480,8	458,8	445,9	595,7	1472,8	778,9	271,4	529,1	523,0	860,1
22	Băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi	4509,6	5441,4	7133,7	7061,1	10653,7	37543,1	20396,7	25532,7	24681,1	21986,1	25581,0	25270,5
23	Reziduuri și deșeuri ale industriei alimentare; nutrețuri pentru animale	591,5	1821,9	4142,1	6486,1	3287,6	2853,0	1481,7	2230,6	1413,7	3362,5	4348,3	6967,9
24	Tutun și înlocuitori de tutun prelucrați	550,9	4277,0	429,4	604,8	665,7	2451,7	905,6	3032,8	1496,8	1333,2	3860,1	3105,6

Sursa: Biroul Național de Statistică

Notă. Informația nu include operațiunile de export-import a întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și municipiului Bender

**Produsele agroalimentare moldovenești cu șase șanse mari de export
în statele membre ale UE**

Țara	Denumirea produselor	Țara	Denumirea produselor
Belgia	<ul style="list-style-type: none"> • fructe (proaspete și conservate) • legume (proaspete și conservate) • sucuri • fructe uscate • miere • zahăr • uleiuri eterice 	Marea Britanie	<ul style="list-style-type: none"> • băuturi alcoolice • semințe • cereale • legume • grăsimi și uleiuri • miere • nuci • tutun
Bulgaria	<ul style="list-style-type: none"> • grăsimi, ulei de origine animală • ulei de floarea soarelui rafinat sau nerafinat • băuturi alcoolice • fructe • nuci și miez de nucă 	Polonia	<ul style="list-style-type: none"> • băuturi alcoolice (vin de struguri, vin spumant, divin) • sucuri de legume și fructe • gemuri, dulcețuri • semințe de floarea soarelui • ulei din semințe de floarea soarelui, ulei de soia • porumb • nuci • fructe uscate • fructe proaspete
Croația	<ul style="list-style-type: none"> • băuturi alcoolice • fructe proaspete • legume și fructe uscate • miere naturală • nuci • semințe și fructe oleaginoase • ulei din floarea soarelui • vin din struguri și vin spumos • sucuri de fructe și legume • produse de patiserie 	Portugalia	<ul style="list-style-type: none"> • fructe (mere) • cereale • tutun • semințe de floarea soarelui • băuturi alcoolice • semințe de bostan • conserve din fructe și legume • sucuri din fructe • nuci
Franța	<ul style="list-style-type: none"> • fructe în diferite stări, dar preponderent uscate • nuci și miez de nucă 	Republica Cehă	<ul style="list-style-type: none"> • grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală
Germania	<ul style="list-style-type: none"> • băuturi alcoolice (vin, divin) • nuci și derivate ale nucilor • pomușoare • uleiuri eterice • floarea soarelui • fructe și legume în stare proaspătă • fructe și legume congelate • fructe uscate • sucuri de fructe și legume concentrate • conserve de fructe și legume 	România	<ul style="list-style-type: none"> • grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor • grăsimi alimentare prelucrate • ceara de origine animală sau vegetală • băuturi alcoolice
Grecia	<ul style="list-style-type: none"> • fructe și legume proaspete • carne (miel, porc, vită, păsări domestice) 	Slovenia	<ul style="list-style-type: none"> • băuturi alcoolice • fructe proaspete • legume și fructe uscate

Țara	Denumirea produselor	Țara	Denumirea produselor
	<ul style="list-style-type: none"> • băuturi alcoolice (vin) • sucuri din fructe • tutun 		<ul style="list-style-type: none"> • miere naturală • nuci • ulei din floarea soarelui • vin de struguri și vin spumos • sucuri de fructe și legume • produse de patiserie • plante industriale sau medicinale
Italia	<ul style="list-style-type: none"> • produse de origine agricolă • produse de origine legumicolă • carne și produse din carne 	Suedia	<ul style="list-style-type: none"> • fructe și legume conservate • fructe uscate • sucuri • carne congelată • uleiuri • nuci • miere • uleiuri și grăsimi alimentare • articole de panificație
Letonia	<ul style="list-style-type: none"> • băuturi alcoolice (vin îmbuteliat, divin) • fructe uscate • semințe și fructe folosite în parfumerie • plante și părți de plante 	Ungaria	<ul style="list-style-type: none"> • băuturi alcoolice • legume și fructe uscate • nuci • cereale • semințe și fructe oleaginoase • plante industriale sau medicinale • semințe de floarea soarelui • ciocolată, preparate alimentare ce conțin cacao • sucuri de fructe și legume • produse de patiserie
Lituania	<ul style="list-style-type: none"> • fructe, legume • băuturi alcoolice (vin, divin etc.) 		

Sursa: Informație cu privire la produsele moldovenești cu șanse mari de export. Disponibil: <http://www.mfa.gov.md/gae/Produse%20moldovenesti%20cu%20sanse%20mai%20mari%20de%20export.html>

Importurile în țările UE cu produse agroalimentare, pe secțiuni și capitole, conform NM, mii USD

Cod NM		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	IMPORT total	69980,5	56080,2	81949,7	88327,7	105720,2	105294,5	138231,2	179271,3	154821,6	205109,0	212074,1	258716,4
I.	Animale vii și produse ale regnului animal	10027,1	10138,1	7954,1	13309,5	16099,2	16518,4	18128,1	28402,2	28822,0	35663,0	35246,1	47702,0
01	Animale vii	1104,1	959,5	779,0	1087,1	1582,9	1309,3	2388,0	5399,5	9831,1	6810,9	5723,6	7572,2
02	Carne și organe comestibile	4938,2	4588,9	3669,8	6996,2	7420,9	5845,2	2764,2	6368,5	4970,3	11449,0	12408,9	17677,3
03	Pește și crustacee, moluște și alte nevertebrate acvatice	3059,8	3300,4	2265,9	3601,3	5017,6	5843,9	7188,8	10096,7	7953,7	7917,0	5424,7	6822,3
04	Lapte și produse lactate; ouă de păsări; miere naturală; produse comestibile de origine animală, nedenumite și necuprinse în altă parte	760,0	999,7	1030,8	1343,7	1582,8	2941,1	4867,9	5606,3	5367,5	8268,3	9954,3	14018,0
05	Alte produse de origine animală, nedenumite și necuprinse în altă parte	165,0	289,6	208,6	281,2	495,0	578,9	919,2	931,2	699,4	1217,8	1734,6	1612,2
II.	Produse ale regnului vegetal	13874,9	14607,6	30375,5	30759,9	31033,0	32357,6	49059,5	56193,8	45250,6	72257,6	69940,6	86281,4
06	Plante vii și produse de floricultură; tuberculi, rădăcini și alte părți similare de plante, flori retezate și alte verdețuri decorative floricole	507,4	602,7	3004,8	8729,6	6063,1	5780,2	4401,5	7656,0	5798,1	5451,2	7356,9	9835,6
07	Legume, plante, rădăcini și tuberculi alimentari	2039,6	2391,3	6317,5	3300,5	2351,8	2956,0	6239,7	10986,0	9652,9	13779,6	10041,7	7656,2
08	Fructe comestibile și nuci; coji de citrice și de pepeni	2050,3	3647,3	4134,1	4107,9	9770,9	9623,0	10687,8	7481,5	15549,7	33130,7	28889,0	32644,4
09	Cafea, ceai, mate și condimente	667,1	553,5	890,1	1140,8	1383,2	1723,8	2359,1	3046,6	2331,1	1974,6	2579,7	2820,0
10	Cereale	1473,5	124,5	859,4	818,7	434,5	323,7	1696,0	2432,4	1173,7	2339,2	2878,1	5965,7
11	Produse ale industriei morăritului; malț; amidon; inulină; gluten de grâu	2678,7	3064,3	5049,4	5898,7	4986,7	4958,5	9755,3	10841,8	2693,6	4378,5	5413,6	13061,2
12	Semințe și fructe oleaginoase; semințe și fructe diverse; plante industriale și medicinale; paie și furaje	3370,0	3149,5	8497,5	5821,6	4756,6	5212,7	11062,5	10963,0	7398,7	10461,1	11920,8	13366,5
13	Lac; gume, rășini și alte seve și extracte vegetale	1071,6	1061,0	1617,1	906,3	1284,6	1769,3	2835,2	2777,6	645,8	724,6	852,7	897,9
14	Materiale pentru împletit și alte produse de origine vegetală, nedenumite și necuprinse în altă parte	16,7	13,5	5,6	35,8	1,6	10,4	22,4	8,9	7,0	18,1	8,1	33,9

Cod NM		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
III.	Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală	2291,3	2290,6	3337,0	3171,1	3955,6	3597,5	5302,4	5810,0	3886,9	3238,4	4030,6	3885,8
15	Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală	2291,3	2290,6	3337,0	3171,1	3955,6	3597,5	5302,4	5810,0	3886,9	3238,4	4030,6	3885,8
IV.	Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	43787,2	29043,9	40283,1	41087,2	54632,4	52821,0	65741,2	88865,3	76862,1	93950,0	102856,8	120847,2
16	Preparate din carne, din pește sau din crustacee, moluște sau alte nevertebrate acvatice	1407,4	1870,9	1952,8	3238,9	4780,6	7177,2	5428,6	5533,1	4501,4	5094,4	7244,1	7215,6
17	Zahăr și produse zaharoase	3146,0	914,3	7724,7	1064,8	3571,6	1460,1	640,4	1140,5	4464,4	4832,2	4967,3	8231,5
18	Cacao și produse din cacao	454,1	1057,0	914,7	743,0	845,7	1144,1	1611,4	2127,1	2347,4	4335,2	4434,0	5598,6
19	Preparate pe bază de cereale, făinuri, amidonuri sau lapte; produse de patiserie	814,3	1279,8	1591,3	2305,6	2850,2	3933,1	4924,9	8231,0	7275,2	9124,8	11809,4	11386,1
20	Preparate din legume, fructe sau din alte părți de plante	1841,1	2140,4	2559,6	3433,8	4943,3	6459,7	9579,9	12195,2	9239,8	9028,4	10758,5	10734,5
21	Preparate alimentare diverse	1682,7	2094,1	2958,1	3941,4	5479,2	7841,3	12300,9	15604,4	15162,4	16606,9	20549,3	22411,3
22	Băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi	6551,3	13466,0	13028,7	16728,5	22709,2	15512,5	20202,4	28278,9	14964,6	16647,0	20383,7	32813,0
23	Reziduuri și deșeuri ale industriei alimentare; nutrețuri pentru animale	1729,2	1441,3	1584,6	1973,7	3232,3	3927,7	4507,4	7655,1	8401,1	9619,0	8858,4	11400,6
24	Tutun și înlocuitori de tutun prelucrați	26161,1	4780,1	7968,6	7657,5	6220,3	5365,3	6545,3	8100,0	10505,8	18662,1	13852,1	11056,0

Sursa: Biroul Național de Statistică

Notă. Informația nu include operațiunile de export-import a întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și municipiului Bender.

Uniunea Europeană este formată din 28 de state membre care au decis, treptat, să-și unească cunoștințele, resursele și destinele. Pe parcursul a 50 de ani de extindere teritorială au construit împreună o zonă de stabilitate, democrație și dezvoltare durabilă, păstrând totodată diversitatea culturală și libertățile individuale.

Uniunea Europeană s-a dedicat ideii de împărtășire a realizărilor și valorilor cu statele din afara granițelor sale.

Comisia Europeană este organul executiv al Uniunii Europene.

Parteneriatul Estic a fost lansat la 7 mai 2009, în cadrul Summit-ului de la Praga (Cehia) cu scopul de a oferi suport la reformarea proceselor economice, sociale și politice în cele șase țări partenere (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina) și de a le apropia de standardele europene. Acest lucru favorizează angajamentul comun față de stabilitatea, securitatea și prosperitatea Uniunii Europene, a țărilor estice partenere și a întregului continent european.

Forumul Societății Civile a fost creat la propunerea Comisiei Europene și aprobat odată cu lansarea Parteneriatului Estic, ca parte integrantă a acestuia. Scopul este de a dezvolta legăturile dintre UE și organizațiile societății civile din statele partenere și de a promova participarea activă a acestora la viața publică și la procesele de reformă din țările lor.

Platformele Naționale din cadrul Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic reprezintă instrumente valoroase pentru atingerea obiectivelor parteneriatului. Acestea au fost create pentru a asigura implicarea activă a societății civile din fiecare țară parteneră la îmbunătățirea cooperării cu autoritățile naționale, la oferirea de recomandări pentru implementarea cu succes a proiectelor PE, la stabilirea unor relații durabile cu OSC-urile UE, precum și la facilitarea comunicării cu instituțiile UE la nivel central și local.

Conținutul acestui studiu intră în responsabilitatea exclusivă a Centrului Regional de Mediu Moldova și nu reflectă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului Suediei.